

**UCHWAŁA NR XXV/202/2013
RADY POWIATU CHODZIESKIEGO**

z dnia 29 maja 2013 r.

**w sprawie przyjęcia informacji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego
w Chodzieży o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chodzieskiego za rok 2012**

Na podstawie art. 12 a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263 ze zm.) Rada Powiatu Chodzieskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć informację Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chodzieskiego za rok 2012 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Chodzieskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA

**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W CHODZIEŻY**

**Informacja
o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu chodzieskiego w 2012r.**

	SPIS TREŚCI	Stro- na
	Wstęp	3
I.	Sytuacja demograficzna powiatu	5
II.	Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza Stacji	6
III.	Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	7
IV.	Urządzenia do zaopatrywania w wodę oraz ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	17
V.	Kąpieliska naturalne i baseny oraz jakość wody do kąpiel	19
VI.	Obiekty użyteczności publicznej	20
VII	Obiekty żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku	30
VIII.	Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy	43
IX.	Obiekty nauczania i wychowania oraz całodobowego pobytu dzieci i młodzieży	53
X.	Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	58
XI.	Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia	63

Chodzież, luty 2013r.

Wstęp

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) powiatu chodzieskiego w 2012r. było promowanie zdrowego stylu życia, czuwanie nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz zdrowotnym wody, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży (PPIS) wraz z pracownikami Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży (PSSE) realizował ww. zadania w oparciu o ustawę o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i związane z nią akty prawne.

W 2012r. kontynuowano nadzór nad czynnym uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych. Sprawowano nadzór nad właściwym przechowywaniem, przyjmowaniem, wydawaniem i transportem preparatów szczepionkowych oraz kontynuowano bieżącą działalność przeciwepidemiczną w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych.

W nadzorze nad bezpieczeństwem żywności i żywienia sprawdzano warunki produkcji i obrotu żywności, przedmiotów użytku oraz obrót kosmetykami. Wiele dodatkowych kontroli przeprowadzono w ramach systemu RASFF (systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt), np. kontrole czeskiego alkoholu podejrzanego o skażenie metanolem.

Prowadzono nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy m.in. w zakładach poligraficznych, warsztatach samochodowych, w zakładach, w których występuje narażenie na hałas oraz w zakładach charakteryzujących się szczególnie szkodliwymi warunkami

pracy. Pod szczególnym nadzorem były również substancje chemiczne i ich mieszaniny, produkty biobójcze, detergenty i prekursory narkotyków kategorii 2 i 3. Od 29.12.2012r. prowadzona była akcja kontroli denaturatu podejrzanego o ponadnormatywną zawartość metanolu. Zabezpieczano denaturat w obrocie, do czasu uzyskania wyników badań laboratoryjnych z WSSE w Poznaniu.

Prowadzono także działania zapobiegawcze w aspekcie przygotowań do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. Ponieważ na terenie naszego powiatu nie było obiektów bezpośrednio zaangażowanych w EURO 2012, pracownicy nadzorowali obiekty przy trasach prowadzących do Poznania, gdzie odbywały się mistrzostwa.

Systematycznie kontrolowano jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach oraz basenach kąpielowych a także stan sanitarno-techniczny urządzeń wodnych. Informacje o jakości wody przesyłane były do władz samorządowych.

Sprawowano nadzór nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.

Inicjowano, organizowano, koordynowano liczne formy działalności i programy w zakresie oświaty zdrowotnej, promocji zdrowia i profilaktyki chorób. Priorytetowym działaniem w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w 2012 roku była realizacja *Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu*.

W drugiej połowie października 2011r. PSSE w Chodzieży otrzymała nową witrynę strony BIP-u (Biuletynu Informacji Publicznej) oraz PSSE i od tego czasu rozbudowuje obydwie strony.

W ramach doskonalenia Systemu Zarządzania Jakością przeprowadzono w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży (PSSE) 1 audyt wewnętrzny. Nie stwierdzono niezgodności.

Pracownicy PSSE uczestniczyli w 2012r. w wielu szkoleniach organizowanych przez WSSE w Poznaniu oraz Starostwo Powiatowe w Chodzieży.

I. Sytuacja demograficzna powiatu

Wg danych statystycznych na dzień 31.12.2011r. ludność powiatu liczyła 47 846 osób tj. o 327 osób więcej niż w dniu 31.12.2010r. Powiat chodzieski zajmuje powierzchnię 680,6 km². Gęstość zaludnienia wynosiła średnio nieco ponad 70 osób na 1 km² powierzchni. Na wsiach mieszkało 20788 osób (43,45%), w miastach 27058 (56,55%). W porównaniu z danymi z 31.12.2010r. przybyło 55 mieszkańców wsi i 272 mieszkańców miast. Kobiet było 24308 (o 148 więcej), a mężczyźni 23538 (o 179 więcej niż rok temu). Kobiety stanowiły 50,80% a mężczyźni 49,20% ludności powiatu .

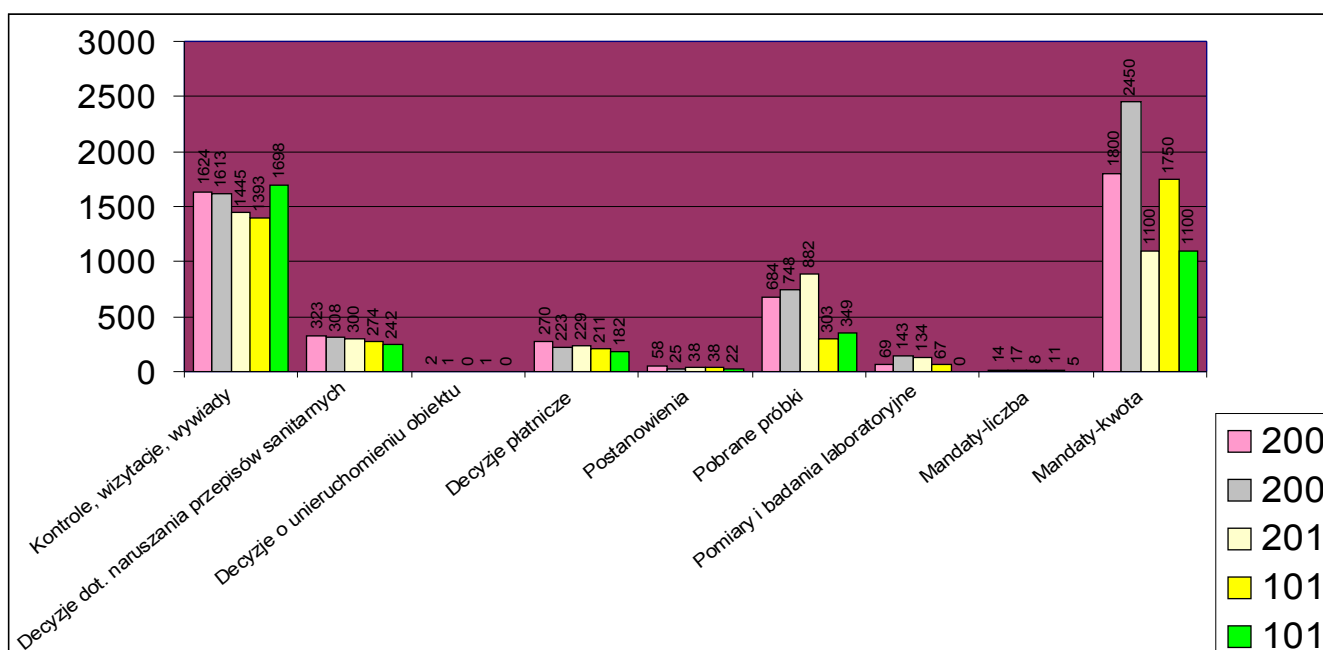
Rys. nr 1. Gminy miejskie i wiejskie powiatu chodzieskiego – obszar działania

II. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza Stacji

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK				
	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba kontroli i wizytacji	1624	1613	1445	1393	1698
Liczba decyzji wydanych w wyniku naruszania przepisów sanitarnych	323	308	300	274	242
Liczba decyzji o unieruchomieniu obiektu	2	1	0	1	0
Liczba decyzji płatniczych	270	223	229	211	182
Liczba postanowień	58	25	38	38	22
Liczba pobranych próbek *	684	748	882	303	349
Liczba pomiarów i badań laboratoryjnych	69	143	134	67	0
Liczba mandatów	14	17	8	11	5
Kwota mandatów (w zł)	1800	2450	1100	1750	1100

* Dotyczy próbek wody, żywności i kału pobranych przez PSSE w Chodzieży a zbadanych przez inne laboratoria PIS

Tabela nr 1 . Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza PSSE w Chodzieży w okresie 2008-2012r.

Wykres nr 1. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza PSSE w Chodzieży w okresie 2008-2012

III. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie chodzieskim w 2012 roku były dane liczbowe o zachorowaniach na choroby zakaźne pochodzące z indywidualnych zgłoszeń zachorowań dokonywanych przez lekarzy rozpoznających lub podejrzewających choroby zakaźne. W 2012r. do PSSE w Chodzieży wpłynęło 814 takich zgłoszeń. Pokazują one, że sytuacja epidemiologiczna powiatu chodzieskiego była zadowalająca, pomimo niekorzystnych wzrostów zapadalności dla kilku jednostek chorobowych. Powyższy problem w powiecie dotyczył głównie krztuśca, którego znaczny wzrost w ubiegłym roku odnotowano po raz pierwszy od wielu lat.

Na terenie powiatu chodzieskiego nie rejestrowano zgłoszeń zachorowań na błonicę, tężec, różyczkę, gruźlicę noworodków, odrę, wściekliznę i choroby wywołane przez *Haemophilus influenzae*. Od kilku lat nie odnotowano również ostrych porażenia wiotkich wśród dzieci do 14 lat. Od czterech lat rejestruje się tylko pojedyncze zachorowania na świnkę (w roku 2012r. – 1 zachorowanie). Wprowadzenie w 2 i 10 roku życia obowiązkowych szczepień przeciwko odrze, śwince, różyczce spowodowało widoczny spadek liczby zachorowań na nagminne zapalenie przyusznicy (świnkę).

Choroby szerzące się drogą pokarmową

W roku sprawozdawczym na terenie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży nie było zachorowań na: dur brzuszny, dury rzekome, czerwone, wirusowe zapalenie wątroby typu A, jersiniozę, zatrucia grzybami, zatrucia enterotoksyną gronkowcową, toksyną botulinową.

Od dwóch lat nie zgłoszono żadnego zbiorowego ogniska zatrucia pokarmowego, wzrosła za to liczba pojedynczych zatruc pokarmowych (z 2 przypadków w 2011r. do 6 w roku sprawozdawczym). 4 osoby chore hospitalizowano tj. 66,7%. Zatrucia wywołane były czynnikiem bakteryjnym - pałeczką *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Typhimurium* i *Salmonella Tennessee*.

Nastąpił znaczny spadek zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch (w 2011r. - 27 w 2012r. - 16), z tego na tle wirusowym było 12 przypadków (czynnikiem patogennym były rotawirusy i adenowirusy), a 4 przypadki to biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. 13 dzieci hospitalizowano, 3 leczono ambulatoryjnie.

Wirusowe zapalenia wątroby

Zarejestrowano 3 przypadki przewlekłego zapalenia wątroby typu B, to o jeden przypadek mniej niż w roku poprzednim. Zachorowało 2 mężczyzn i 1 kobieta. W mieście wystąpiły 2 zachorowania, na wsi 1. U wszystkich chorych wykonano badania serologiczne krwi, stwierdzono Hbs (+) i HBV-DNA dodatni; wszyscy chorzy byli hospitalizowani. Wszystkie osoby chore figurowały wcześniej w rejestrze nosicieli w PSSE w Chodzieży.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano tylko jeden przypadek zachorowania na przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu C (w 2011r.- 8 zachorowań). Zachorowała 50-letnia kobieta ze wsi, która była hospitalizowana. Chorobę rozpoznano na podstawie badań laboratoryjnych krwi. W surowicy krwi stwierdzono obecność przeciwciał anti-HCV oraz wykonano test potwierdzający replikację wirusa HCV-RNA. Wśród wszystkich chorych na wirusowe zapalenie wątroby B i C nie było osób narażonych zawodowo na zakażenie.

W 2012 r. zarejestrowano 1 przypadek zachorowania na ostre wirusowe zapalenie wątroby w przebiegu mononukleozy zakaźnej. Zachorowania takiego nie zgłoszono w ciągu 5 ostatnich lat. Zachorował 18-letni mężczyzna ze wsi, którego hospitalizowano. Rozpoznanie choroby potwierdzono badaniami laboratoryjnymi krwi. Wykonano test na mononukleozę – wynik był dodatni. Stwierdzono również wysokie wartości prób wątrobowych. Wykonano badania w kierunku HBs Ag i HCV Ag - wyniki były ujemne.

Choroby, przeciw którym realizowane są szczepienia ochronne obowiązkowe i zalecane

W 2012 roku nie zarejestrowano chorób: odry, tężca, błonicy, różyczki, nagminnego porażenia dziecięcego, pneumokokowego zapalenia mózgu, kleszczowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, inwazyjnej choroby wywołanej przez *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae*.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży prowadził stały nadzór nad zachorowaniami na grypę m.in. poprzez przysyłanie podległym placówkom służby zdrowia informacji na temat grypy, umieszczanie na stronie internetowej Stacji informacji i wytycznych dotyczących grypy, stały monitoring zgłaszalności przypadków podejrzanych lub zachorowań oraz monitoring znajomości i stosowania się do tych wytycznych w bieżącej pracy personelu placówek służby zdrowia. Po raz kolejny w 2012r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży uczestniczyła w Programie SENTINEL, którego celem był nadzór nad grypą i innymi chorobami wywołanymi przez wirusy oddechowe, poprzez pozyskiwanie określonych danych na temat aktywności tych wirusów na danym terenie, w danej populacji. Na podstawie informacji uzyskiwanych w systemie SENTINEL z różnych rejonów Polski, możliwa była ocena sytuacji epidemiologiczno-wirusologicznej w całym kraju. Trudnością w realizacji programu był fakt, iż lekarze od lat niechętnie biorą udział w ww. programie i nie traktują go jako nadzór nad zachorowalnością na grypę, ale jako wewnętrzny wymóg Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży. Lekarze, którzy już brali udział w programie nie chcą go kontynuować w dalszych sezonach. W sezonie grypowym 2011/2012 w naszym powiecie w systemie SENTINEL brał udział ten sam lekarz podstawowej opieki zdrowotnej co w roku poprzednim. W ramach realizacji programu SENTINEL pobrano wymazy do badań wirusologicznych od 5 osób podejrzanych o zachorowania na grypę. Badania wykonano metodą REAL-TIME PCR w WSSE w Poznaniu - wyniki były ujemne.

W roku sprawozdawczym nastąpił prawie 20-krotny spadek zachorowań na grypę sezonową, z 416 przypadków w 2011r. do 21 w roku 2012 (w tym było 1 dziecko do lat 14). Zachorowania rozpoznano na podstawie objawów klinicznych, badań wirusologicznych u

tych chorych nie wykonywano. Wszystkie osoby chore leczone ambulatoryjnie, zgonów nie było.

Wykres nr 2 Zachorowania na gripę sezonową w 2011 i 2012r.

Zarejestrowano 1 przypadek bakteryjnego zapalenia opon mózgowych (w 2011r. – 0 zachorowań). Zachorowała 33-letnia kobieta ze wsi, którą hospitalizowano w oddziale zakaźnym. Wykonano ogólne badanie płynu mózgowo-rdzeniowego, które potwierdziło rozpoznanie choroby. Badań wirusologicznych i bakteriologicznych płynu mózgowo-rdzeniowego nie wykonywano. Chora została wyleczona.

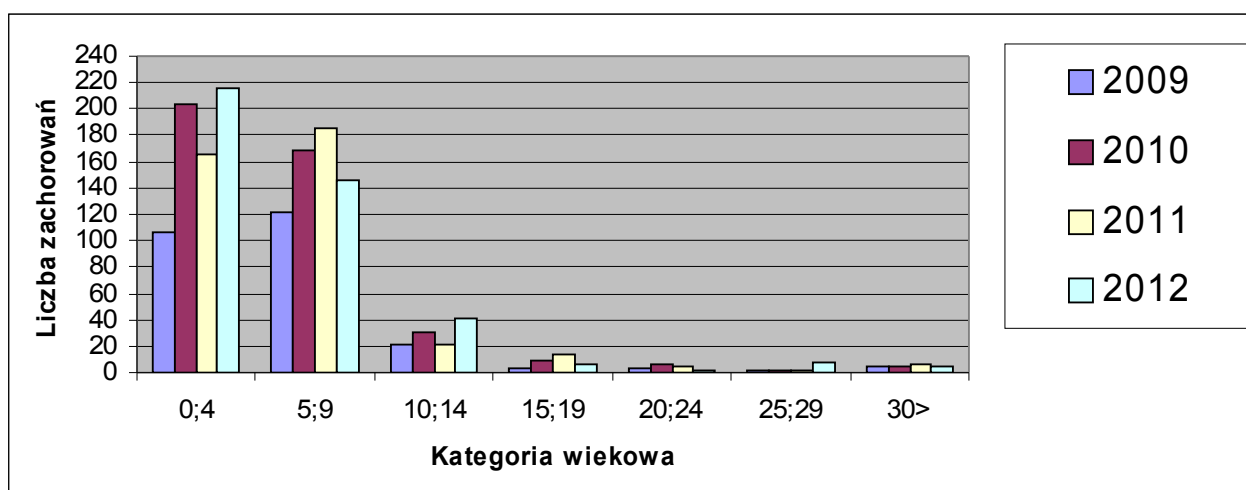
Grupa chorób, w których brak dotąd skutecznych metod zapobiegawczych

Nie zarejestrowano: przypadków z objawami OPV u dzieci poniżej 15r.ż., paciorkowcowego zapalenia gardła, zakażenia powolnymi wirusami OUN, legionellozy, kampylobakteriozy, zakażenia enterokrwotocznymi szczepami *E. coli*.

Pierwszy raz od wielu lat zarejestrowano salmonelozę narządową. Zachorował 79-letni mężczyzna z miasta. Chory leczony był w szpitalu z powodu ropnia w powłokach ściany klatki piersiowej, był w stanie ciężkim. Wykonano zabieg nacięcia, drenażu i oczyszczenia ropnia. Z materiału pobranego z rany wykonano badanie bakteriologiczne. Wyhodowano bakterie *Salmonella Pullorum*. Po 14 dniach pobytu w szpitalu chory na własne żądanie wypisał się ze szpitala. W trakcie pobytu w domu leczony był ambulatoryjnie, nastąpił zgon z powodu niewydolności krążeniowo-oddechowej.

W roku sprawozdawczym wystąpiło 7 zachorowań na boreliozę (w 2011r.- 6). Zachorowało 2 mężczyzn i 5 kobiet, 6 mieszkańców miast i 1 mieszkaniec wsi. 1 osobę hospitalizowano, pozostałe leczono ambulatoryjnie. Wszyscy chorzy wcześniej byli ukąszeni przez kleszcze. Wśród osób chorych 2 osoby były pokąsane w lasach powiatu chodzieskiego, 4 osoby w ogródku przydomowym a 1 w gospodarstwie rolnym. Wśród chorych nie było osób narażonych zawodowo.

Ospa wietrzna jest jedną z najbardziej zakaźnych chorób. Przenosi się ona drogą kropelkową, na odległość nawet kilkudziesięciu metrów a źródłem zakażenia jest chory na ospę wietrzną człowiek. Na terenie powiatu widoczna jest od 4 lat wysoka zapadalność zachorowań na ospę wietrzną np. liczba zachorowań w roku 2012 wzrosła prawie dwukrotnie w stosunku do roku 2009.

Wykres nr 3. Zachorowania na ospę wietrzną w okresie 2009-2012r.

W 51% zachorowania na ospę wietrzną dotyczyły dzieci w wieku 0- 9 lat tj. w wieku przedszkolnym i szkolnym, ponieważ środowisko przedszkolne i szkolne sprzyja rozprzestrzenianiu się zakażenia z powodu dużego skupiska osób na ograniczonej przestrzeni.

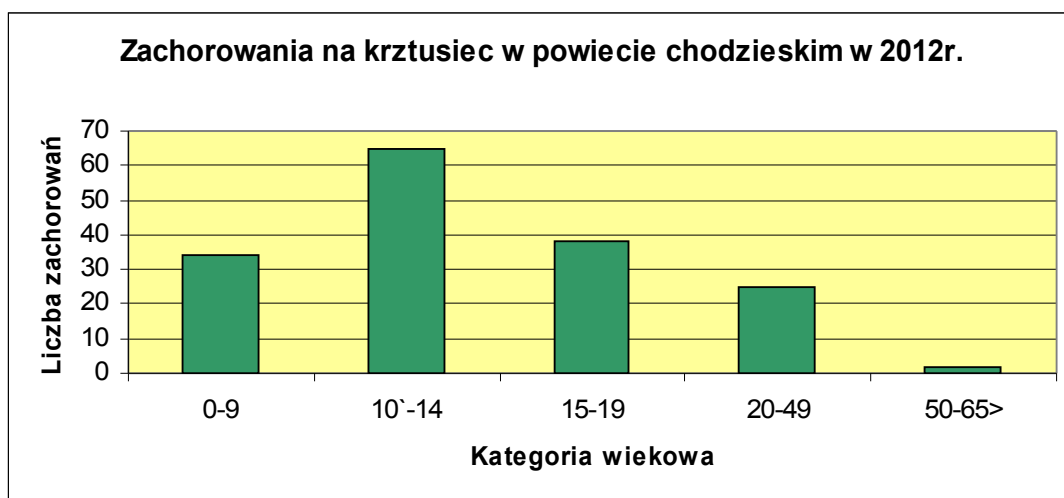
Na terenie powiatu chodzieskiego w 2012r. w ramach szczepień zalecanych jak i dla grup ryzyka zaszczepiono łącznie 183 osoby.

Na podstawie indywidualnych zgłoszeń zachorowań przesyłanych przez podległe jednostki służby zdrowia w PSSE w 2012 roku zarejestrowano 3 ogniska krztuśca. W ogniskach było 136 zachorowań. W 2011 roku ognisk krztuśca nie było.

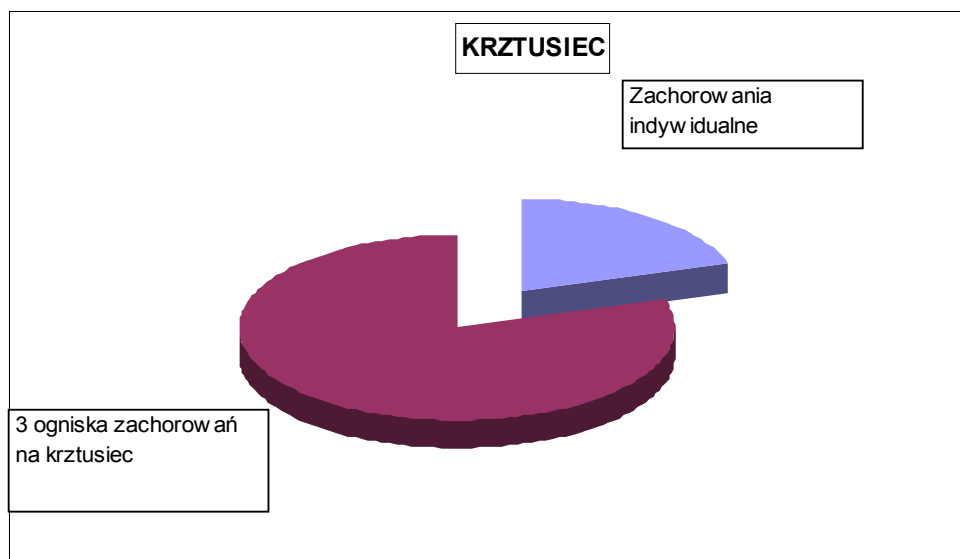
Ogniska krztuśca wystąpiły w placówkach oświatowo-wychowawczych. Pierwsze ognisko wystąpiło w lutym 2012r. w Gimnazjum Miejskim i w Szkole Podstawowej Nr 1 w Chodzieży. Zachorowania były powiązane epidemicznie i występowały do końca marca 2012r. Następne 2 ogniska wystąpiły w II i III kwartale 2012r. Większość chorych na krztusiec była to

młodzież szkolna uczęszczająca do szkół na terenie powiatu chodzieskiego. W 2012 roku wystąpiło ogółem 170 przypadków krztuśca:

- w grupie wieku 0 - 9 lat – 34 zachorowania, chorowały dzieci uczęszczające do przedszkoli i szkół podstawowych oraz dzieci pozostające w domu. W mieście zachorowało 21 dzieci, a na wsi 13. Wśród chorych było 17 dziewczynek i 17 chłopców
- w grupie wieku 10 - 14 lat - 65 zachorowań, które równomiernie rozkładały się liczbą zachorowań na miasto i wieś; chorowały 44 dziewczynki i 21 chłopców
- w grupie wieku 15 - 19 lat – 38 zachorowań. 22 zachorowania wystąpiły w mieście, a 16 na wsi; chorowały 24 dziewczynki i 14 chłopców
- w grupie wieku 20 - 49 lat – 26 zachorowań, w mieście 17, na wsi 9, chorowało 21 kobiet i 5 mężczyzn
- w grupie wieku 50 - 65> - było 7 zachorowań, z tego w mieście 5, na wsi 2; chorowało 5 kobiet i 2 mężczyzn.

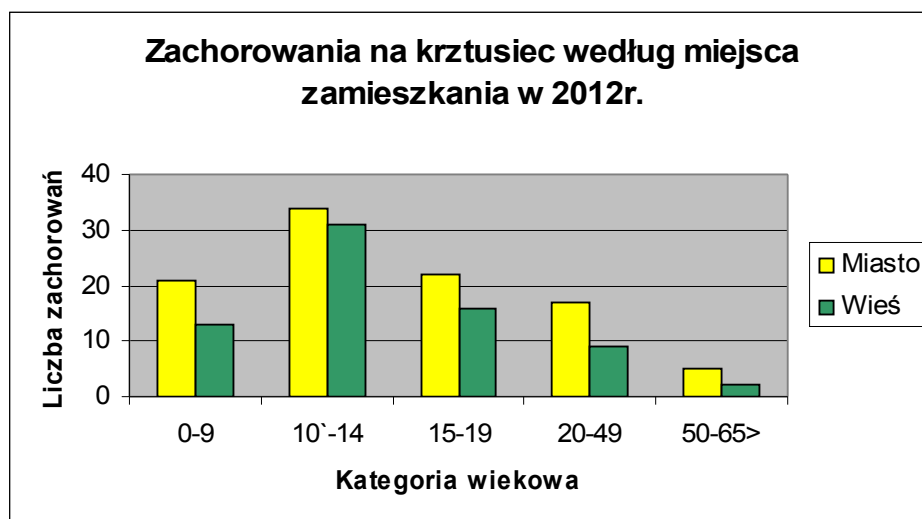
Wykres nr 4. Zachorowania na krztusiec w 2012r.

Wykres nr 5. Ogniska zachorowań i zachorowania indywidualne na krztusiec w 2012r.

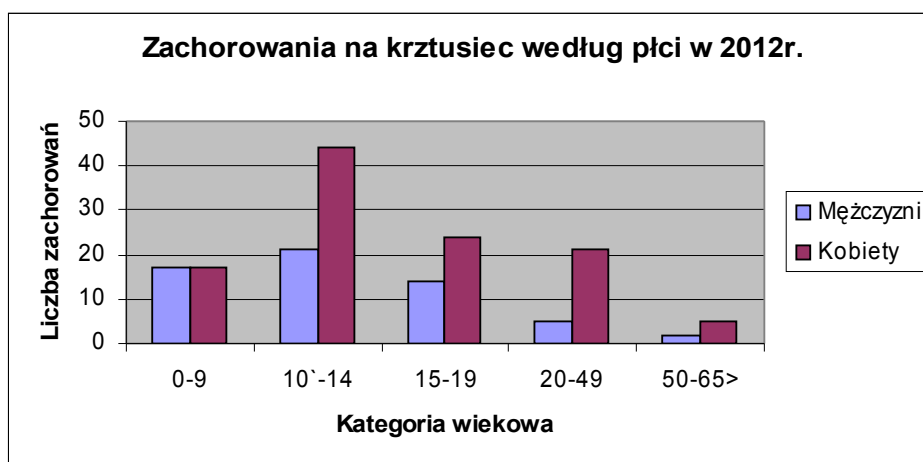
Najczęściej zachorowania występowały w wieku 10-14 lat. Jak wynikało z wywiadów, większość osób była wcześniej szczepiona przeciw krztuścowi, jednak odporność po szczepieniu, podobnie zresztą jak po przechorowaniu, nie trwa przez całe życie, zwykle obniża się po upływie 5-10 lat.

Najwięcej zachorowań wystąpiło w maju i czerwcu 2012r. tj. 92 zachorowania.

Wykres nr 6. Zachorowania na krztusiec wg miejsca zamieszkania

Zachorowania w większości występowały w mieście tj. 99 zachorowań, na wsi wystąpiło 71 zachorowań. Większość chorych leczona była ambulatoryjnie, hospitalizowano tylko 18 osób, zgonów nie było. Chorobę rozpoznano na podstawie objawów klinicznych i badań serologicznych krwi. 33 przypadki sklasyfikowano jako przypadki potwierdzone, 22 jako przypadki prawdopodobne i 115 jako przypadki możliwe.

Wykres nr 7. Zachorowania na krztusiec wg płci

Chorowało więcej kobiet niż mężczyzn. Krztuścem można zarazić się wyłącznie w wyniku bezpośredniego kontaktu z chorymi, dlatego wczesne zgłaszanie przypadków i szybkie działanie pracowników PIS w środowisku choroby było bardzo ważnym elementem działań przeciwepidemicznych.

Nastąpił nieznaczny wzrost liczby zachorowań na gruźlicę (w 2011r. - 6 przypadków w 2012r. - 10 przypadków). Zachorowało 5 mężczyzn i 5 kobiet, 4 osoby ze wsi i 5 z miasta, 1 osoba była bezdomna. Wszystkie osoby chore hospitalizowano w Wielkopolskim Specjalistycznym Szpitalu Chorób Płuc i Gruźlicy w Chodzieży. Wszystkie przypadki potwierdzono badaniami bakteriologicznymi na obecność prątków gruźlicy. Jedna osoba zmarła. Osoby z wysokiego ryzyka będące w bliskim kontakcie z chorymi objęto nadzorem.

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego od 3 lat organizuje „Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Gruźlicy”. W ramach tego programu PSSE współpracowała z Wielkopolskim Specjalistycznym Szpitalem Chorób Płuc i Gruźlicy w Chodzieży, w którym pobrano do badania krew od 19 osób ze środowiska chorych na gruźlicę z naszego powiatu. Próbkę przebadano w Wielkopolskim Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Poznaniu. U osób tych wykonano bezpłatnie test IGRA – test był ujemny, nie rozpoznano czynnej gruźlicy.

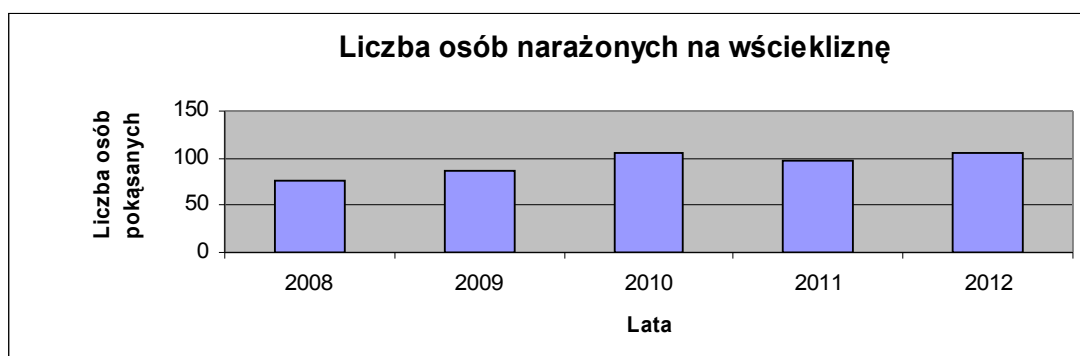
Grupa chorób odzwierzęcych

W grupie chorób odzwierzęcych od kilku lat nie zarejestrowano zachorowań na włośnicę, leptospirozę, listeriozę, brucelozę i tasiemczycę, w tym bąblowicę.

Zarejestrowano natomiast po raz pierwszy przypadek toksoplazmozy wrodzonej, który wykryto u noworodka w czasie pobytu w szpitalu. Dziecko od dnia urodzenia było hospitalizowane i diagnozowane w oddziale noworodkowym Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, ul. Polna 33. Wykonano badania serologiczne krwi -

przeciwciała w klasie IgG i IgM (anty-Toksoplazma gonidii) były dodatnie. Ponadto przeprowadzono u dziecka dodatkowo szeroką diagnostykę w kierunku toksoplazmozy wrodzonej. Przeprowadzono także diagnostykę w kierunku toksoplazmozy u matki dziecka - stwierdzono u niej przeciwciała w klasie IgG - poza zakresem oznaczalności, w klasie IgM - wynik był dodatni. Leczenie dziecka kontynuowano w poradni.

W dalszym ciągu, jak w latach poprzednich, utrzymywała się duża liczba zgłoszeń osób pokąsanych przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę (najczęściej były to psy). W 2012r. liczba ta nieznacznie wzrosła do 106 pokąsań (w 2011r. – było 97 pokąsań). Większość zdarzeń miało miejsce się w miastach. Do szczepień przeciw wściekliznie zakwalifikowano i zaszczepiono 8 osób, a w 2011r. było to 9 osób.

Wykres nr 8. Liczba osób narażonych na wściekliznę w latach 2008-2012

Zakażenia szpitalne i drobnoustroje alarmowe

Pod nadzorem PIS był 1 szpital - Wielkopolski Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy w Chodzieży. Szpital monitorował zakażenia zakładowe, sporządził raport roczny o zakażeniach zakładowych i drobnoustrojach alarmowych za 2011r. i wywiązał się w terminie z przekazania ww. raportu do PSSE. W szpitalu w 2011r. nie stwierdzono zakażeń zakładowych i ognisk epidemicznych.

W 2012r. szpital zgłosił ognisko zakażenia szpitalnego. Wystąpiło ono w oddziale pulmonologicznym i dotyczyło 7 pacjentów z objawami biegunki (3 mężczyzn i 4 kobiety). Narażonych było 66 pacjentów oraz 17 osób personelu medycznego. Pacjenci z biegunką były to osoby w starszym wieku, leżące, w stanie ciężkim, przebywające na oddziale z powodu schorzeń płuc i nowotworów, po zabiegach operacyjnych. 5 osób przyjęto na oddział z innych szpitali a 2 ze środowiska domowego.

Od dnia zgłoszenia ogniska do PSSE w Chodzieży w szpitalu wprowadzono zakaz odwiedzin w oddziale oraz zastosowano ścisłą izolację pacjentów biegunkowych. Pacjentami tymi

zajmował się wydzielony personel, który stosował jednorazową odzież ochronną. Stosowano środki dezynfekcyjne chlorowe do dezynfekcji powierzchni i sprzętu. Wydzielony był sprzęt do sprzątania izolowanych sal chorych. W oddziale wprowadzono zakaz przyjęć nowych pacjentów i zastosowano celowaną antybiotykoterapię dla pacjentów z biegunką. 2 kobiety zmarły. Przyczyną zgonów nie były biegunki. 5 osób po leczeniu wypisano do domu w stanie dobrym. Po trzech tygodniach ognisko zostało wygaszone. Czynnikiem patogennym były bakterie *Clostridium difficile*, a źródłem zakażenia prawdopodobnie jeden z pacjentów.

Realizacja szczepień ochronnych

Państwowa Inspekcja Sanitarna uczestniczyła w realizacji Programu Szczepień Ochronnych (PSO) poprzez dystrybucję preparatów szczepionkowych oraz nadzór nad wykonawstwem szczepień.

W 2012r., tak jak w roku poprzednim, szczepienia ochronne na terenie miasta Chodzieży i powiatu chodzieskiego prowadzone były zgodnie z programem szczepień ochronnych przez 10 placówek. Szczepienia zalecane (m.in. przeciwko kleszczowemu zapaleniu opon mózgowych, zakażeniu *Neisseria meningitidis*, grypie, zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, zakażeniu wirusem brodawczaka ludzkiego, ospie wietrznej, bieguncie rotawirusowej, WZW typu A i B) były szeroko propagowane przez lekarzy rodzinnych, pediatrów oraz pielęgniarki wykonujące szczepienia. Szczepienia te nie były finansowane z budżetu Ministerstwa Zdrowia.

Podczas kontroli wykonawstwa szczepień nie stwierdzono opóźnień w realizacji programu szczepień ochronnych z winy świadczeniodawcy, sporadycznie zdarzały się opóźnienia z powodu przeciwwskazań lekarskich. W 2012r. szczególnej analizie poddano przypadki uchylania się od szczepień. Dużym problemem stał się fakt odmowy rodziców poddania dzieci obowiązkowym szczepieniom ochronnym w ramach Narodowego Programu Szczepień Ochronnych. W 2012r. placówki medyczne zgłosiły do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego 4 przypadki uchylania się od realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych. W dwóch sprawach pracownicy epidemiologii po rozmowach z rodzicami wyegzekwowali podjęcie szczepień u dzieci. Pozostałe dwie sprawy zostały skierowane do Sądu Rodzinnego, sprawy są w toku.

Wszystkie punkty szczepień posiadały urządzenia chłodnicze do przechowywania szczepionek, zabezpieczone zamknięciem przed dostępem osób postronnych, wyposażone w termometry i prowadziły monitoring temperatur. W jednym punkcie szczepień wymieniono stare, skorodowane urządzenie chłodnicze na nowe. Szczepionki przechowywane były w lodówkach prawidłowo, miały aktualne daty ważności - nie stwierdzono szczepionek przeterminowanych.

Tylko w jednym punkcie szczepień na oddziale noworodkowym Szpitala Powiatowego w Chodzieży z powodu przeterminowania się szczepionek zutilizowano 5 ampulek szczepionki BCG. Była to szczepionka z krótką datą ważności, której w terminie nie wykorzystano. Transport szczepionek odbywał się samochodami placówek ambulatoryjnych, w termotorbach z lodem.

W roku sprawozdawczym nie było trudności w nadzorze nad szczepieniami ochronnymi. Wykonawstwo szczepień jak w latach poprzednich było wysokie, nie zarejestrowano niepożądanych odczynów poszczepiennych, w 2011 zgłoszono 2 przypadki niepożądanych odczynów poszczepiennych.

W PSSE w Chodzieży 2 urządzenia chłodnicze ze szczepionkami podłączone były do elektronicznego systemu monitoringu temperatur. System zapisywał na bieżąco w wyznaczonym komputerze aktualne temperatury urządzeń chłodniczych. System podłączony był do telefonu alarmowego PSSE w Chodzieży i wysyłał 2x dziennie SMS-y z informacją o prawidłowej temperaturze w lodówkach. Kłopotów z działaniem systemu nie było.

W 2012 roku wprowadzono po raz pierwszy „Elektroniczny System Nadzoru nad Magazynami i Dystrybucją Szczepionek e-szczepionka” dla jednostek PIS. System ten w ciągu roku był udoskonalany przez GIS (Główny Inspektorat Sanitarny). PSSE w Chodzieży w ciągu roku jeden raz zgłaszała trudności w funkcjonowaniu tego systemu do WSSE w Poznaniu.

WNIOSKI

1. Należy utrzymywać wysoki odsetek osób zaszczepionych przeciw chorobom zakaźnym zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień oraz propagować dostępne szczepienia zalecane.
2. Należy propagować i zalecać szczepienia ochronne.
3. W dalszym ciągu utrzymuje się duża ilość pokąsań przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę.
4. Liczba zachorowań na ospę wietrzną rośnie. Według Instytutu Profilaktyki Zakażeń zachorowalność na ospę wietrzną wzrasta od kilku lat, gdyż kraj jest w okresie tzw. epidemii wyrównawczej.
5. Pogorszeniu uległa sytuacja epidemiologiczna w zakresie gruźlicy, odnotowano 1,5-krotny wzrost zachorowań na tę chorobę.
6. Poprawie uległa sytuacja epidemiologiczna w grupie chorób wirusowych zapaleń wątroby typu B i C.
7. Należy monitorować sytuację epidemiologiczną w zakresie zachorowań na krztusiec.

IV. Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

W 2012r. w zakresie działalności higieny komunalnej (HK) prowadzono intensywny nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach i basenach.

Nadzorem objęto 28 urządzeń wodnych:

- 12 wodociągów o wydajności $< 100 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 13 wodociągów o wydajności $100\text{-}1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 2 wodociągi o wydajności $1000\text{-}10000 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 1 studnię publiczną.

Ogółem w obiektach zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze przeprowadzono 35 kontroli protokolarnych i 82 kontrole poborowe, wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących doprowadzenie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi do wymagań rozporządzenia, 55 decyzji administracyjnych stwierdzających przydatność wody do spożycia, 2 decyzje administracyjne stwierdzające warunkową przydatność wody do spożycia, 11 ocen okresowych wydanych w trakcie obowiązywania decyzji nakazu, 17 decyzji płatniczych, 1 decyzję – zgodę na zastosowane materiały i 1 decyzję zatwierdzającą laboratorium zakładowe. Wyegzekwowano 8 decyzji, w tym 1 decyzję z 2009r., 3 decyzje z 2010r. i 4 decyzje z 2012r. Mandatów karnych nie nałożono.

6 wodociągów było raportowanych do Unii Europejskiej, w tym 2 wodociągi publiczne (Chodzież, Budzyń) ze względu na produkcję wody powyżej $1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$, 1 wodociąg publiczny (Szamocin) ze względu na liczbę zaopatrywanej ludności powyżej 5000 osób, a 3 wodociągi (2 wodociągi zakładowe i 1 wodociąg lokalny) ze względu na produkcję przez zaopatrywane w wodę zakłady wyrobów spożywczych przeznaczonych na eksport.

Skontrolowano wszystkie wodociągi i studnię publiczną.

Wodę o nie odpowiadających wymaganiom parametrach fizykochemicznych dostarczały 2 wodociągi i 1 studnia publiczna:

- wodociąg publiczny w Dziewokluczu ze względu na ponadnormatywną zawartość manganu, żelaza i niezgodną z wymaganiami mętność
- wodociąg publiczny w Nietuszkowie ze względu na ponadnormatywną zawartość chlorków

- studnia publiczna w Nietuszkowie ze względu na niezgodną z wymaganiami mętność.

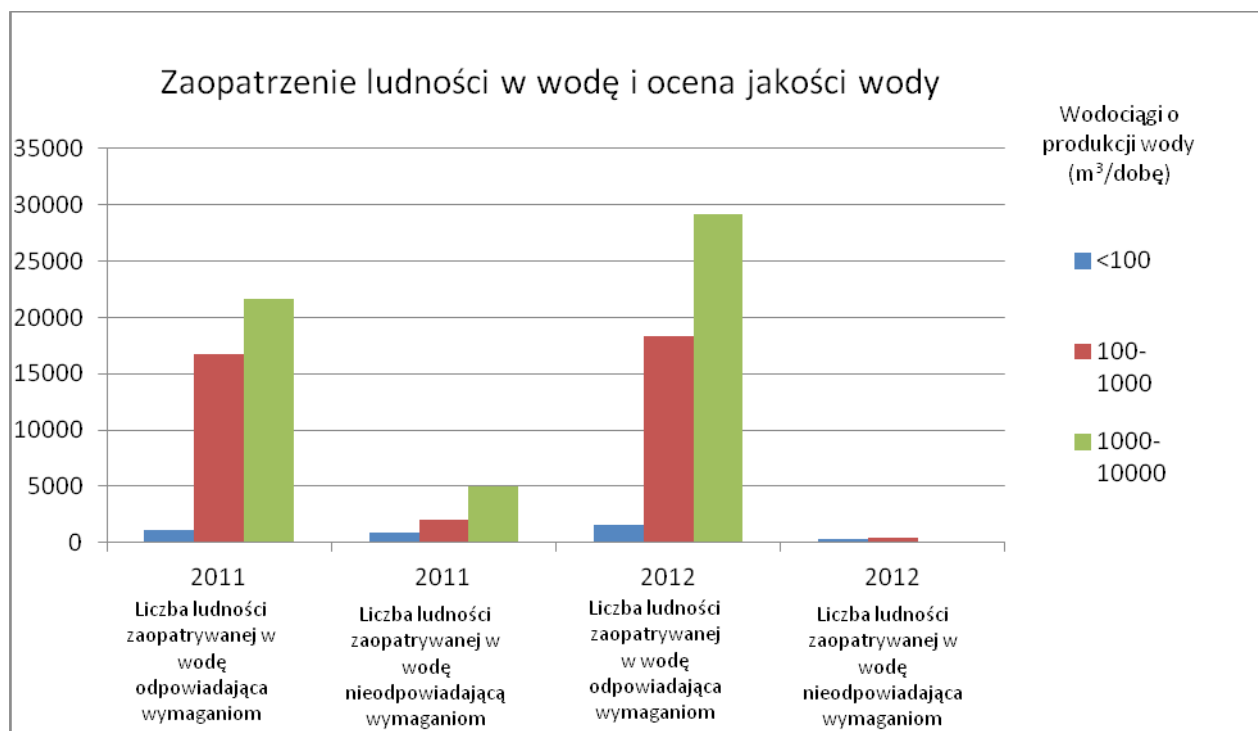
Stwierdzona w wyżej wymienionych wodociągach ponadnormatywna zawartość manganu, żelaza i chlorków w wodzie nie stanowiła zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów, mogła jednak ujemnie wpływać na jej smak, barwę, mętność i zapach.

Pozostałe wodociągi pod względem fizykochemicznym i bakteriologicznym oceniono jako dobre.

Decyzjami administracyjnym wyegzekwowano poprawę jakości pod względem fizykochemicznym w wodociągu publicznym w Prośnie i wodociągu publicznym w Budzynie oraz w sieci wodociągowej w Sokołowie Budzyńskim podłączonej do wodociągu publicznego w Prośnie. W wodociągu zakładowym w Chodzieży decyzją administracyjną z 2012r. wyegzekwowano poprawę jakości wody pod względem mętności i zawartości żelaza.

W dwóch wodociągach tj. w wodociągu publicznym w Prośnie i w wodociągu zakładowym w Bukowcu stwierdzono niezgodną z wymaganiami liczbę bakterii grupy coli. Decyzjami administracyjnymi z rygorem natychmiastowej wykonalności wyegzekwowano poprawę jakości wody pod względem bakteriologicznym.

W porównaniu do roku 2011 zwiększyła się liczba ludności zaopatrywanej w wodę dobrej jakości. Przedstawia to poniższy wykres.

Wykres nr 9. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę do spożycia odpowiadającą i nieodpowiadającą wymaganiom – porównanie roku 2011 i 2012

Z dniem 1 stycznia 2012r., po przeprowadzeniu kapitalnego remontu stacji uzdatniania wody i studni oraz zamontowaniu zbiornika wyrównawczego, wznowił produkcję wody wodociąg publiczny w Heliodorowie.

Zdjęcia nr1 i 2 . Stacja Uzdatniania Wody w Heliodorowie po kapitalnym remoncie

Z dniem 31.10.2012r., ze względu na produkcję niezgodnej z wymaganiami wody oraz bardzo zły stan techniczny hydroforni, studni i zbiorników wyrównawczych w Sokołowie Budzińskim, wyłączono stację uzdatniania wody z użytkowania, a sieć wodociągową podłączono do wodociągu publicznego w Prośnie.

Wodociąg publiczny w Dziewokluczu ze względu na zły stan techniczny stacji uzdatniania wody (skorodowane zbiorniki i przewody wodne, zawilgocone z zaciekami ściany i sufit, mokra z zastoinami wody podłoga) oraz złą jakość wody wykazano jako zły. Pomieszczenie hydroforni wymaga kapitalnego remontu. Z uwagi na brak pozwolenia wodnoprawnego, dnia 25.11.2012 stację uzdatniania wody ww. wodociągu wyłączono z użytkowania, a sieć wodociągową podłączono do wodociągu publicznego w Budzynie.

Wodociągi na terenie powiatu chodzieskiego ujmują wodę ze studni głębinowych wierconych. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania. Nie stwierdzono niedoborów wody.

V. Kąpieliska naturalne i baseny oraz jakość wody do kąpeli.

W ewidencji było 1 kąpielisko na Jeziorze Karczewnik w Chodzieży oraz 2 miejsca wykorzystywane do kąpeli na Jeziorze Siekiera w Szamocinie i na Jeziorze Margonińskim w Margoninie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży zaopiniował pozytywnie projekt uchwały dotyczący wykazu kąpielisk w 2012r., w którym ujęto kąpielisko na Jeziorze Karczewnik w Chodzieży przy ul. Kochanowskiego.

W sezonie letnim przeprowadzono 6 kontroli, w tym 2 kontrole kąpieliska i 4 kontrole miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Przeprowadzono 2 badania bakteriologiczne wody w kąpielisku na Jeziorze Karczewnik w Chodzieży.

W czasie sezonu organizator kąpieliska i organizatorzy miejsc wykorzystywanych do kąpieli zlecali badanie wody w ramach monitoringu wewnętrznego. Sprawozdania z badań przekazywali PPIS w Chodzieży w celu dokonania oceny jakości wody w kąpielisku. Wydano 5 ocen jakości wody w kąpielisku i 5 ocen jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

Zewidencjonowane kąpielisko na Jeziorze Karczewnik w Chodzieży było raportowane do Unii Europejskiej. W związku z powyższym istnieje potrzeba zapewnienia infrastruktury sanitarnej (skanalizowanych toalet i natrysków oraz zapewnienia bieżącej ciepłej i zimnej wody) przy tym kąpielisku. W czasie sezonu kąpielowego pracownicy PSSE dokonywali wizualnych ocen wody w kąpielisku i miejscach wykorzystywanych do kąpieli. Oceny te oraz wyniki badań mikrobiologicznych wskazywały na właściwą jakość wody. Kąpielisko i miejsca wykorzystywane do kąpieli były oznakowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli (Dz. U. Nr 91, poz. 527).

W roku sprawozdawczym 2012, podobnie jak w 2011r., zewidencjonowane były baseny kryte: Pływalnia „Delfin” w Chodzieży i basen kąpielowy w Hotelu „Habenda” w Budzynie. Przeprowadzono 3 kontrole protokolarne oraz 21 kontroli poborowych, wykonano 63 badania bakteriologiczne wody, wydano 1 decyzję administracyjną i 1 decyzję opłatową. Baseny znajdujące się na terenie powiatu chodzieskiego były w dobrym stanie sanitarno-technicznym, bieżąca czystość była zachowana.

Na Pływalni Delfin w Chodzieży decyzją administracyjną z lipca 2012r. wyegzekwowano poprawę stanu technicznego podłogi w magazynie środków do dezynfekcji i uzdatniania wody basenowej oraz ściany w korytarzu między magazynem ww. środków i magazynem podchlorynu sodu. Ponadto podczas remontu odmalowano szatnie (damską i męską), na podłodze w pomieszczeniach pod prysznicami i w toaletach nałożono nowe spoiny, w nieszce basenowej wymieniono odklejone płytki ceramiczne, a beczkę stojącą przy wyjściu z sauny wyczyszczono i polakierowano.

VI. Obiekty użyteczności publicznej

W 2012r. zewidencjonowane były 183 obiekty (127 w miastach, 56 na wsiach). Ogółem w obiektach użyteczności publicznej przeprowadzono 103 kontrole protokolarne, w tym 82 w obiektach użyteczności publicznej oraz 21 kontroli poborowych na basenach. Łącznie

wydano 22 decyzje administracyjne: 2 decyzje nakazu (w tym 1 przedłużającą termin wykonania) dotyczące poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów, 1 decyzję opłat oraz 19 decyzji dotyczących ekshumacji. Wydano 3 postanowienia dotyczące sprowadzenia zwłok z zagranicy. Mandatów karnych nie nałożono.

Wydano łącznie 11 opinii sanitarnych: 6 dotyczących imprez artystyczno-rozrywkowych i 5 opinii dotyczących regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminach.

W 2012r. do komórki Higieny Komunalnej tut. Stacji wpłynęły 2 pisma z prośbą o interwencję (1 dotyczyła hałasu i dymu papierosowego związanego z działalnością podległego obiektu i 1 dotyczyła nieprzestrzegania zakazu palenia tytoniu w placówce świadczącej usługi medyczne). Obydwa pisma zostały rozpatrzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży, w tym jedno dotyczące również hałasu, po wizji lokalnej w obiekcie przekazano do rozpatrzenia w tym zakresie do Wydziału Ochrony Środowiska Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

W roku 2012 w ewidencji Stacji była 1 placówka na wsi - Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Budzynie, ul. Lipowa 1. Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Budzynie kontrolowany był w 2010r., był w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Obiektu nie zaplanowano do kontroli na rok 2012.

Hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

Zewidencjonowane były 23 obiekty, w tym:

- 6 hoteli
- 2 motele
- 2 pensjonaty
- 1 pole namiotowe
- 12 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie.

Bieżący stan sanitarno-porządkowy w 17 skontrolowanych obiektach był dobry, 6 obiektów nie zostało zaplanowanych do kontroli w roku 2012.

Przedmiotem kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzonej w ww. obiektach był ogólny stan sanitarno - techniczny, postępowanie z bielizną brudną i czystą, gospodarka odpadami i nieczystościami płynnymi, zaopatrzenie w środki czystości. Wszystkie kontrolowane obiekty były w dobrym stanie technicznym i sanitarno-porządkowym. W roku 2012 w Hotelu „Sypniewo” wymieniono wykładziny podłogowe w niektórych pokojach, odmalowano część pokoi gościnnych i korytarzy.

Obiekty te zaopatrzone były w wodę do spożycia z wodociągów publicznych i podłączone były do kanalizacji. W 2012r. w obiektach nie pobierano z nadzoru prób wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella. W kwietniu 2012r. pismem przypominającym poinformowano wszystkich właścicieli obiektów o konieczności przeprowadzania w budynkach świadczących usługi hotelarskie okresowej kontroli jakości bakteriologicznej instalacji wody ciepłej. Właściciele obiektów nie zlecili przeprowadzenia badań wody w zakresie kolonizacji bakteriami z rodzaju Legionella.

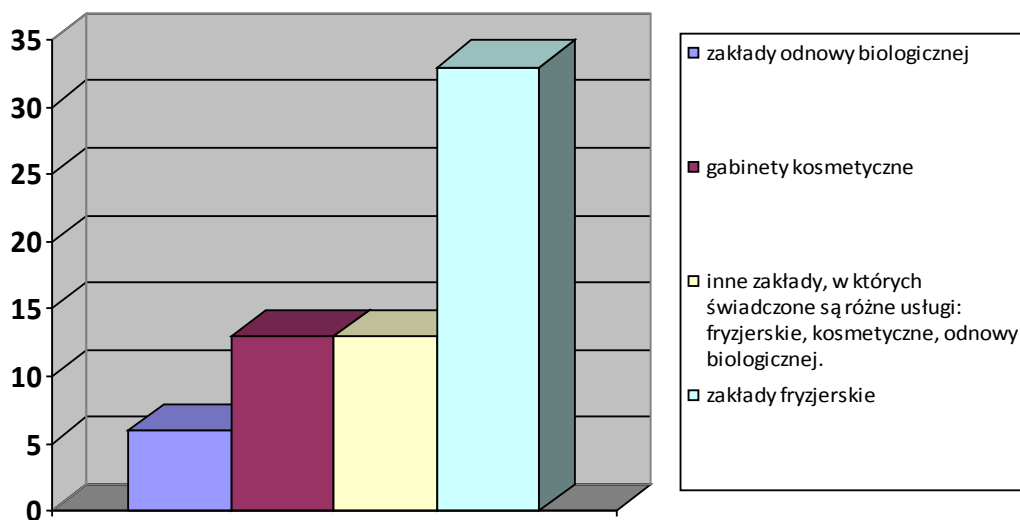
Obiekty zaopatrzone były w dostateczną ilość środków czystościowych i dezynfekcyjnych. Postępowanie z bielizną pościelową było prawidłowe. Bielizna czysta i brudna przechowywana była w wydzielonych magazynach lub szafach. Stan bielizny w skontrolowanych obiektach był dobry. Jeden z hoteli wymienił na nową część materacy, poduszek i kołder, zakupił nowe pościelenie. Bielizna pościelowa w skontrolowanych obiektach prana była w pralniach usługowych, z wyjątkiem 3 obiektów - 2 z nich posiadały własne pralnie a w 1 obiekcie – gospodarstwie agroturystycznym - bielizna brudna prana była we własnym zakresie w wydzielonej pralce. Właściciele większości obiektów prowadzili okresową dezynfekcję poduszek, kołder i koców.

Otoczenie wszystkich kontrolowanych obiektów było zagospodarowane, utwardzone, częściowo obsadzone zielenią, z zapewnionym parkingiem dla gości hotelowych.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej oraz inne zakłady, w których świadczonych jest łącznie więcej niż jedna z wyżej wymienionych usług

Na terenie powiatu chodzieskiego w 2012 roku zewidencjonowanych było 65 zakładów, w tym:

- 33 zakłady fryzjerskie
- 13 gabinetów kosmetycznych
- 6 zakładów odnowy biologicznej
- 13 innych zakładów, w których są świadczone różne usługi: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej.

Wykres nr 10. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej oraz inne zakłady, w których świadczonych jest łącznie więcej niż jedna z wyżej wymienionych usług

W roku 2012 skontrolowano 26 obiektów, przeprowadzono w nich 26 kontroli sanitarnych. Podczas kontroli sanitarnych ww. obiektów szczególną uwagę zwracano na procesy dezynfekcji sprzętu do obsługi klienta. Preparaty i środki dezynfekcyjne używane w zakładach posiadały odpowiednie stężenia nie stwarzające zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Informacje o produktach dezynfekcyjnych umieszczane były na etykiecie w języku polskim. Czyste przybory i narzędzia wykorzystane w czasie zabiegów przechowywane były w czystych, zdezynfekowanych, zamykanych pojemnikach. Brudne narzędzia były odkładane do przeznaczonego do tego celu pojemnika, a następnie dezynfekowane.

Wszystkie skontrolowane zakłady były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i porządkowym.

Dworce autobusowe, stacje kolejowe PKP i przystanki osobowe PKP

Zewidencjonowany był:

- 1 dworzec autobusowy
- 2 przystanki autobusowe
- 2 stacje PKP.

W 2011r. były 3 przystanki autobusowe. W 2012r. ze względu na bardzo zły stan techniczny przystanek autobusowy w Margoninie został wyłączony z eksploatacji i rozebrany. Podczas kontroli dworca autobusowego w Chodzieży stwierdzono zły stan techniczny, stan sanitarno-porządkowy skontrolowanego obiektu był dobry. Właściciel obiektu poinformował o likwidacji dworca PKS w Chodzieży i rozpoczęciu na przełomie września i października 2012r. budowy obiektu handlowego Intermarche w miejscu obecnego dworca PKS. W związku z

powyższym odstąpiono od egzekwowania usunięcia nieprawidłowości na drodze administracyjnej. W ocenie rocznej obiekt ten wykazano jako zły.

Na przystanku autobusowym JAN-BUS w Chodzieży i na przystanku autobusowym PKS w Szamocinie nieprawidłowości nie stwierdzono.

W ewidencji PSSE były 2 obiekty PKP:

- Stacja PKP w Chodzieży, ul. Dworcowa 1
- Stacja PKP w Budzynie, ul. Dworcowa.

W roku sprawozdawczym nie skontrolowano Stacji PKP w Chodzieży ze względu na trwające na terenie dworca prace remontowo-budowlane. Na czas remontu pasażerowie korzystali z dworca autobusowego w Chodzieży, gdzie została przeniesiona kasa biletowa.

Skontrolowano natomiast Stację PKP w Budzynie. W czasie kontroli stacji stwierdzono w pomieszczeniu poczekalni brudne, popisane ściany, zniszczone drzwi wejściowe. Zalecono odmalowanie ścian poczekalni i naprawę drzwi wejściowych. Zalecenie wykonano.

Cmentarze

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży w roku 2012 były 23 cmentarze, w tym

- 19 cmentarzy parafialnych
- 3 cmentarze komunalne
- 1 cmentarz wielowyznaniowy.

W 2012r. skontrolowano 5 cmentarzy. Teren wszystkich skontrolowanych cmentarzy utrzymany był czysto.

Na koniec roku sprawozdawczego obiektów złych nie wykazano.

Domy przedpogrzebowe i kostnice

W 2012r. skontrolowano 4 domy przedpogrzebowe i 1 kostnicę, przeprowadzono 5 kontroli. W 2 obiektach decyzjami administracyjnymi wydanymi w 2011r. wyegzekwowano poprawę stanu technicznego tych obiektów. Stan sanitarno-techniczny wszystkich skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń, bieżąca czystość była zachowana.

Inne obiekty użyteczności publicznej

Nadzorem objętych było 59 obiektów, były to:

- domy kultury
- boiska sportowe
- parkingi

- targowisko
- środki transportu publicznego
- apteki
- wysypisko śmieci
- stacje paliw.

Skontrolowano 20 obiektów.

Podczas kontroli Stadionu Miejskiego w Budzynie stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń budynku. Kontrolowany obiekt wymaga kapitalnego remontu. Zalecono doprowadzić budynek do właściwego stanu technicznego. Bieżąca czystość była zachowana.

Kontrola Chodzieskiego Klubu Sportowego „POLONIA” wykazała pewną poprawę stanu sanitarno-technicznego obiektu. Wymieniono instalację wodną, umywalki i armaturę w toalecie dla kibiców. Odmalowano ściany w 3 szatniach i niektórych pomieszczeniach sanitarnych, zakupiono nowy piec gazowy. W dalszym ciągu jednak stan techniczny ścian i podłóg w szatniach, pomieszczeniach natrysku i korytarzach był zły i wymagał przeprowadzenia kapitalnego remontu.

Kontrola Stadionu Miejskiego w Margoninie wykazała poprawę stanu sanitarno-technicznego obiektu. W budynku naprawiono dach, wymieniono na nowe wszystkie okna, odmalowano wszystkie pomieszczenia, wykładzinę linoleum zastąpiono płytkami gresowymi. Stan sanitarny skontrolowanego obiektu był dobry.

Stok narciarski znajdujący się w Chodzieży należał do urządzeń służących rekreacji ruchowej w okresie zimowym. Kontrola wykazała poprawę stanu technicznego obiektu. W górnej części stoku zamontowano ogrzewany kontener sanitarny, a w dolnej części w budynku murowanym wydzielono pomieszczenie z dwoma kabinami sanitarnymi. Do kontenera sanitarnego i do budynku znajdującego się w dolnej części stoku doprowadzono bieżącą wodę, ścieki odprowadzane były do przydomowych oczyszczalni ścieków. Bieżąca czystość była zachowana. Obiekt w ocenie rocznej uznano za dobry.

W 2012r. zaplanowano i skontrolowano 3 stacje paliw. Stacja Paliw „BLISKA” w Szamocinie i Stacja Paliw „ORLEN” w Budzynie są nowe, powstały w miejscu istniejących wcześniej stacji paliw, należących do tych samych właścicieli. Kontrole obiektów nie wykazały nieprawidłowości, bieżąca czystość stacji oraz ich otoczenia była zachowana. Skontrolowane stacje paliw oceniono jako dobre.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 6 aptek. Stan sanitarno-techniczny i sanitarno-porządkowy był dobry. Przeterminowane leki i suplementy diety z kontrolowanych aptek odbierane były przez firmy specjalistyczne, odpady komunalne gromadzone były w

pojemnikach i odbierane przez zakłady oczyszczania miasta. Na koniec roku sprawozdawczego obiektów złych nie wykazano.

W 2012r. przeprowadzono kontrolę 2 domów kultury. Decyzją administracyjną z 2010r. wyegzekwowano poprawę stanu technicznego Szamocińskiego Ośrodka Kultury. W związku z planowanym w 2013r. zbyciem nieruchomości stanowiącym własność Miasta i Gminy Szamocin i przeniesieniem ośrodka kultury do nowej siedziby przedłużono termin wykonania części decyzji tj. doprowadzenia do właściwego stanu technicznego podłogi sali widowiskowej oraz sceny do dnia 30.09.2013r. Obiekt w ocenie rocznej uznano jako zły. Kontrola Filii Szamocińskiego Ośrodka Kultury zlokalizowanej w Lipiej Górze wykazała dobry stan sanitarno-techniczny i sanitarno-porządkowy obiektu.

Kontrola parkingu w Nietuszkowie wykazała zniszczone, trudne do utrzymania w czystości powierzchnie ław, stołu i drzwi do toalet. Zalecono odmalować ławy i stół pod zadaszeniem, doprowadzić do właściwego stanu technicznego drzwi w toaletach (damskiej i męskiej). Zalecenia zostały wykonane. Obiekt uznano jako dobry.

W roku sprawozdawczym 2012r. skontrolowano na wniosek właścicielki 1 pralnię świadczącą usługi dla ludności. Postępowanie z bielizną było prawidłowe, stan sanitarno-techniczny i sanitarno-porządkowy pralni był dobry.

Skontrolowano również 2 firmy posiadające środki transportu publicznego i 1 firmę posiadającą środki transportu do przewozu zwłok i szczątków ludzkich.

Kontrolowane autobusy były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym i w dobrym stanie sanitarno-technicznym, kierowcy autobusów posiadali aktualne wyniki badań technicznych. W autobusach zapewnione były pojemniki na odpady komunalne i apteczki doraźnej pomocy. Obiekty w ocenie rocznej uznano za dobre.

Firma zajmująca się przewozem zwłok i szczątków ludzkich posiadała 2 samochody do przewozu zwłok. Stan sanitarno-techniczny i sanitarno-porządkowy skontrolowanych samochodów nie budził zastrzeżeń.

Ustępy publiczne

Pod nadzorem był 1 ustęp publiczny w Chodzieży. W roku 2012 przeprowadzono w nim 1 kontrolę sanitarną, nieprawidłowości nie stwierdzono. Ustęp był w dobrym stanie technicznym i we właściwym stanie sanitarno-porządkowym.

Zakłady służby zdrowia

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży w 2012 roku obejmowała nadzorem sanitarnym 83 obiekty służby zdrowia (77 w mieście i 6 na wsi).

Ogółem we wszystkich skontrolowanych obiektach służby zdrowia pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży przeprowadzili łącznie 79 kontroli protokolarnych (w tym 2 kontrole w szpitalu oraz 77 kontroli w placówkach leczenia otwartego). Wydano 6 decyzji administracyjnych, w tym 2 decyzje nakazu dotyczące stanu sanitarno-technicznego obiektów oraz 4 decyzje opłatowe. Nałożono 1 mandat karny na kwotę 300 zł. Postanowień o nałożeniu grzywny oraz pism z art. 30 ustawy o PIS nie wydawano.

❖ **Zakłady leczenia stacjonarnego**

W powiecie chodzieskim znajdują się dwa szpitale: Szpital Powiatowy im. prof. R. Drewsa w Chodzieży, ul. Żeromskiego 29 z Oddziałem Rehabilitacji Leczniczej w Szamocinie, ul. Szpitalna 2, będący pod nadzorem Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora w Poznaniu oraz Wielkopolski Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc i Gruzlicy s.p.z.o.o. im. dr Wł. Biegańskiego w Chodzieży, ul. Strzelecka 32, będący pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży.

W roku sprawozdawczym 2012 pracownicy PSSE w Chodzieży przeprowadzili 2 kontrole sanitarne w Wielkopolskim Specjalistycznym Szpitalu Chorób Płuc i Gruzlicy. Szpital posiada pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu program dostosowawczy. W roku 2012 w ramach realizacji ww. programu zorganizowano przy portierni pomieszczenie na odzież wierzchnią osób odwiedzających. Do tej pory nie zrealizowano następujących zadań w ramach programu dostosowawczego: nie zorganizowano miejsca na wózki inwalidzkie, w dyżurce pielęgniarskiej i sali pooperacyjnej przy bloku operacyjnym nie zamontowano przy umywalkach armatury czerpalnej uruchamianej bez kontaktu z dłońmi, nie przeprowadzono modernizacji bloku operacyjnego (szpital posiada pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży projekt przebudowy i rozbudowy bloku operacyjnego), nie zamontowano żaluzji lub rolet zabezpieczających przed słońcem w oknach w salach chorych. Placówka nie zrealizowała w całym zakresie programu dostosowawczego z uwagi na brak środków finansowych przeznaczonych na te cele. Szpital w roku 2012r. przeprowadzał inne remonty i modernizacje nie wynikające z programu dostosowawczego.

Stan sanitarno-techniczny i funkcjonalność większości skontrolowanych pomieszczeń szpitalnych nie budził zastrzeżeń. W 2012 roku przeprowadzano remonty i modernizację niektórych pomieszczeń szpitala - na parterze budynku oddano do użytku nową salę kinezyterapii, przeprowadzono remont magazynu odpadów medycznych. Ponadto przeprowadzono modernizację instalacji wodociągowej szpitala. Do dezynfekcji powietrza sal chorych i ich wyposażenia zakupiono urządzenie Aerosept AF działające na zasadzie zamgławiania środkiem sporobójczym Aseptanios HP-50.

Podczas kontroli kompleksowej szpitala przeprowadzonej w grudniu 2012r. stwierdzono w różnych pomieszczeniach szpitala m.in. następujące nieprawidłowości: brak komory dezynfekcyjnej, brak izolatek oraz urządzenia audiowizualnego umożliwiającego kontakt chorego z osobami odwiedzającymi, brak dostępu z 3 stron do łóżek pacjentów, zacieki i złuszcżającą się farbę na ścianach, zniszczony, z ubytkami farby wózek do transportu zwłok, uszkodzoną termę do podgrzewania wody, zniszczony zlewozmywak dwukomorowy, brak ciepłej wody przy umywalce w toalecie i pod natryskiem, brak umywalki do mycia rąk oraz dozownika z preparatem do dezynfekcji rąk.

W związku z powyższym w styczniu 2013r. wszczęto postępowanie administracyjne w celu poprawy stanu sanitarno-technicznego szpitala. Przed wydaniem decyzji szpital poinformował Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży o usunięciu niektórych nieprawidłowości w obiekcie. W celu usunięcia pozostałych uchybień wydana zostanie decyzja administracyjna oraz decyzja opłatowa.

W szpitalu utrzymaniem czystości w roku 2012 zajmował się personel (salowe). Wszystkie oddziały szpitala wyposażone były w odpowiedni sprzęt do sprzątania - wózki wielofunkcyjne z wymiennymi mopami oraz ścierki, przeznaczone do określonych powierzchni. Po jednorazowym użyciu ścierki i nakładki do mopów oddawane były do prania w pralni usługowej „AMA” w Poznaniu. Wszystkie oddziały posiadały basenownie, które znajdowały się w części gospodarczo-magazynowej oddziałów, wyposażone były w myjnie - dezynfektory, a na pododdziale gruźlicy w macerator. Punkty mycia rąk personelu wyposażone były w dozowniki z mydłem w płynie i środkiem dezynfekcyjnym oraz w zasobniki z ręcznikami jednorazowego użytku.

Podczas kontroli sanitarnych bieżąca czystość w szpitalu była zachowana, mandatów karnych nie nakładano.

❖ Zakłady leczenia ambulatoryjnego

W ewidencji na dzień 31.12.2012r. były 82 placówki leczenia ambulatoryjnego (76 w mieście i 6 na wsi), w tym:

podmioty lecznicze

- 25 przychodni, ośrodków, poradni, ambulatorium (21 w mieście i 4 na wsi)
- 2 medyczne laboratoria diagnostyczne (w mieście)
- 1 zakład rehabilitacji leczniczej (w mieście)
- 1 inny podmiot leczniczy (w mieście)

praktyki zawodowe

- 2 indywidualne praktyki lekarskie (w mieście)
- 22 indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie (w mieście)

- 15 indywidualnych praktyk lekarzy dentystów (w mieście)
- 2 grupowe praktyki lekarzy dentystów (1 w mieście i 1 na wsi)
- 12 grupowych praktyk pielęgniarek (11 w mieście i 1 na wsi) .

Większość placówek na terenie powiatu była w dobrym stanie technicznym. W roku sprawozdawczym skontrolowano 50 obiektów, przeprowadzono w nich 77 kontroli sanitarnych.

Z 50 obiektów lecznictwa otwartego skontrolowanych w roku sprawozdawczym 2012, 49 placówek było dostosowanych do wymogów rozporządzenia. W roku sprawozdawczym 2012 w ramach realizacji programu dostosowawczego wykonano podjazd dla osób niepełnosprawnych do wejścia do budynku przychodni w Wyszynach. 1 obiekt świadczący usługi pielęgniarskie w Chodzieży nie był dostosowany do wymogów rozporządzenia i w roku sprawozdawczym 2012 nie podejmował prac dostosowawczych. Kierownik tego obiektu nie złożył nowego programu dostosowawczego. Niedostosowanie obiektu wynika z braku pomieszczenia porządkowego, podmiot ten korzystał z usług zewnętrznej firmy sprzątającej. W stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego stwierdzono poprawę stanu sanitarno-technicznego w dwóch obiektach, które w ocenie rocznej za 2011 rok uznane zostały jako złe. Celem poprawy warunków sanitarno-technicznych były wydane decyzje administracyjne, które zostały wyegzekwowane w 2012 roku. W jednych z tych obiektów podczas przeprowadzonych 2 kontroli sprawdzających stwierdzono, że w gabinecie lekarskim, poczekalni i rejestracji zostały odmalowane ściany i sufity oraz uporządkowany został gabinet lekarski i pozostałe pomieszczenia. Drugi obiekt przeniósł swoją praktykę do zaadaptowanych, dostosowanych do obowiązujących przepisów, pomieszczeń.

Ponadto w roku 2012r. zakończono remont budynku, w którym świadczy usługi medyczne przychodnia w Wyszynach. Odnowiono elewację budynku, wymieniono wszystkie okna i drzwi wejściowe do budynku przychodni, pomalowano wszystkie pomieszczenia przychodni. Zapewniono podjazd dla osób niepełnosprawnych do wejścia do budynku.

W roku sprawozdawczym 2012 podczas kontroli sanitarnych stwierdzono nieprawidłowości dot. stanu sanitarno-technicznego w 5 obiektach:

- brak dozowników ze środkiem dezynfekcyjnym do rąk w gabinetach lekarskich (2 obiekty)
- brak kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych (2 obiekty)
- niewłaściwy stan sanitarno - techniczny powierzchni ścian i podłóg (ubytki, zabrudzenia), mebli i sprzętów (uszkodzona, niezmywalna powierzchnia), a także połączenie ścian z podłogami w sposób uniemożliwiający skuteczne mycie i dezynfekcję.

- nieodpowiednie warunki magazynowania odpadów medycznych powyżej 72 godzin (brak urządzenia chłodniczego do przechowywania odpadów)
- brak opracowanych procedur postępowania w przypadku skażenia materiałem biologicznym i nieaktualna procedura postępowania z odpadami medycznymi.

Stan sanitarno-techniczny placówek leczenia otwartego uległ poprawie.

W roku 2012 zgłoszono 1 prośbę o interwencję w sprawie palenie papierosów przez lekarza rodzinnego w obecności pacjenta w jednej przychodni w Chodzieży. W czasie kontroli przychodni stwierdzono nieprzestrzeganie zakazu palenia oraz brak zachowania bieżącej czystości w obiekcie. Za stwierdzone nieprawidłowości wystawiono mandat karny na kwotę 300zł.

We wszystkich skontrolowanych w 2012r. placówkach poza jedną przychodnią w Chodzieży utrzymanie bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach nie budziło zastrzeżeń. Placówki posiadały prawidłowy sprzęt do sprzątania oraz wystarczającą ilość środków czystościowych i dezynfekcyjnych stosowanych z zależności od zagrożeń. Właściciele obiektów dbali o porządek pomieszczeń i otoczenie obiektów. Sprzątaniem większości obiektów zajmowali się pracownicy lub właściciele placówek, w pozostałych obiektach sprzątaniem zajmowała się firma zewnętrzna, własnym sprzętem i środkami.

W skontrolowanych obiektach leczenia ambulatoryjnego stosowano bieliznę jednorazowego lub wielokrotnego użytku. Wszystkie placówki objęte nadzorem sanitarnym posiadały opracowane i wdrożone procedury postępowania z czystą i brudną bielizną. Bielizna czysta zabezpieczona była przed zanieczyszczeniem i przechowywana w szafkach. Bielizna brudna gromadzona była w zamykanych i oznakowanych pojemnikach. Placówki stosujące bieliznę wielokrotnego użytku korzystały z usług pralni usługowych. Transport bielizny brudnej i czystej odbywał się w plastikowych pojemnikach lub workach foliowych.

W placówkach odpady medyczne zbierane były selektywnie, zgodnie z opracowanymi procedurami. Odpady zabierane były przez firmę specjalistyczną w celu ich utylizacji.

WNIOSKI

1. W 2012r. większość wodociągów na terenie powiatu, z wyjątkiem wodociągu publicznego w Nietuszkowie i w wodociągu publicznego w Dziewokluczu oraz studni publicznej w Nietuszkowie, produkowały wodę dobrej jakości.
2. Zła jakość wody wynikała z przekroczeń takich parametrów jak: mangan, żelazo i mętność (Dziewoklucz), chlorki (wodociąg w Nietuszkowie) i mętność (studnia publiczna w Nietuszkowie).

3. Dworzec autobusowy w Chodzieży oraz dwa obiekty sportowe znajdujące się na terenie powiatu chodzieskiego tj. Stadion Miejski w Budzynie oraz Klub Sportowy POLONIA w Chodzieży wymagają przeprowadzenia kapitalnego remontu.
4. Wskazane byłoby doprowadzenie sieci wodno-kanalizacyjnej do kąpieliska na Jeziorze Karczewnik.

VII. Obiekty żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku

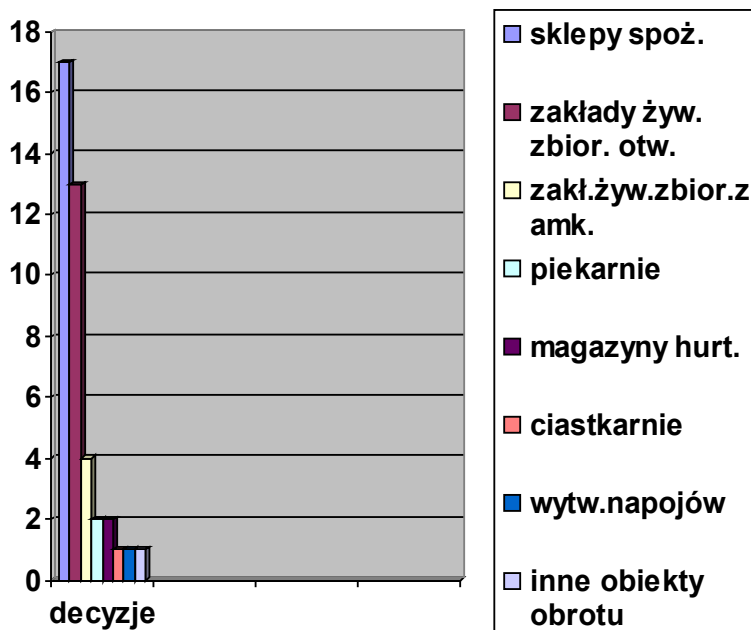
Charakterystyka stanu sanitarnego obiektów żywnościowo-żywnościowych

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży w 2012r. sprawowała nadzór nad 487 obiektami żywnościowo-żywnościowymi, wytwórniami i miejscami obrotu przedmiotami użytku, miejscami obrotu kosmetykami oraz środkami transportu żywności. W roku ubiegłym wydano 76 decyzji zatwierdzających zakłady do prowadzenia działalności. Skontrolowano 340 obiektów, co stanowi 69,81% obiektów figurujących w ewidencji komórki HŻŻiPU (Higieny Żywności, Żywności i Przedmiotów Użytku). Przeprowadzono ogółem 548 kontroli sanitarnych w obiektach żywnościowo-żywnościowych oraz wytwórniach i miejscach obrotu przedmiotami użytku i kosmetykami. Obiektów w których wdrożono zasady dobrej praktyki produkcyjnej i dobrej praktyki higienicznej (GMP/GHP) było 438, część z nich rozpoczęła wdrażanie systemu HACCP (System Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punków Kontroli). System HACCP wdrożony został w 9 zakładach, były to 2 zakłady produkujące artykuły spożywcze, 1 produkujący osłonki do wędlin i 6 supermarketów.

W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego zakładów wydano 41 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzję z rygorem natychmiastowej wykonalności nakazującą wycofanie z obrotu handlowego suplementu diety pn. „Hemo-Rage”, który został umieszczony w systemie RASFF (System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywności Zwierząt) ze względu na obecność nieautoryzowanego składnika 1,3-dimetyloaminy (DMAA). Decyzje administracyjne dotyczyły następujących grup obiektów:

- sklepów - 17 decyzji, w tym 4 supermarketów
- zakładów żywności zbiorowego otwartego - 13 decyzji, w tym 6 obiektów małej gastronomii
- zakładów żywności zbiorowego zamkniętego - 4 decyzje

- piekarni - 2 decyzje
- magazynów hurtowych - 2 decyzje
- ciastkarni - 1 decyzja
- wytwórni napojów bezalkoholowych - 1 decyzja
- innych obiektów obrotu żywnością (1 decyzja z rygorem natychmiastowej wykonalności).

Wykres nr 11. Liczba wydanych decyzji dla różnych grup obiektów

Zdjęcie nr 3 i 4. Sklep ogólnospożywczy „Chata Polska” w Budzynie

Za stwierdzone w czasie kontroli uchybienia natury sanitarno-porządkowej nałożono 4 mandaty karne na sumę 800zł. Mandaty karne nałożono w następujących obiektach:

- miejscach obrotu artykułami spożywczymi (sklepach) - 1 na kwotę 100zł
- zakładach żywienia zbiorowego otwartego – 1 na kwotę 200zł
- wytwórnie wyrobów cukierniczych – 2 na sumę 500zł.

Ocenę stanu sanitarnego na arkuszach klasyfikacyjnych przeprowadzono w 174 obiektach, co stanowi 51,2% obiektów skontrolowanych. W wyniku przeprowadzonej klasyfikacji 1 obiekt był niezgodny z wymaganiami, stanowi to 0,57% obiektów sklasyfikowanych.

Niezgodny był wiejski sklep spożywczy w Atanazyńcu.

W celu usunięcia stwierdzonych podczas klasyfikacji nieprawidłowości i z uwagi na uchybienia sanitarne nałożono mandat karny oraz po przeprowadzonej rekontroli wszczęto postępowanie administracyjne przed wydaniem decyzji opłat.

W związku ze złożonymi wnioskami właścicieli wydano 76 decyzji zatwierdzających zakłady do prowadzenia działalności.

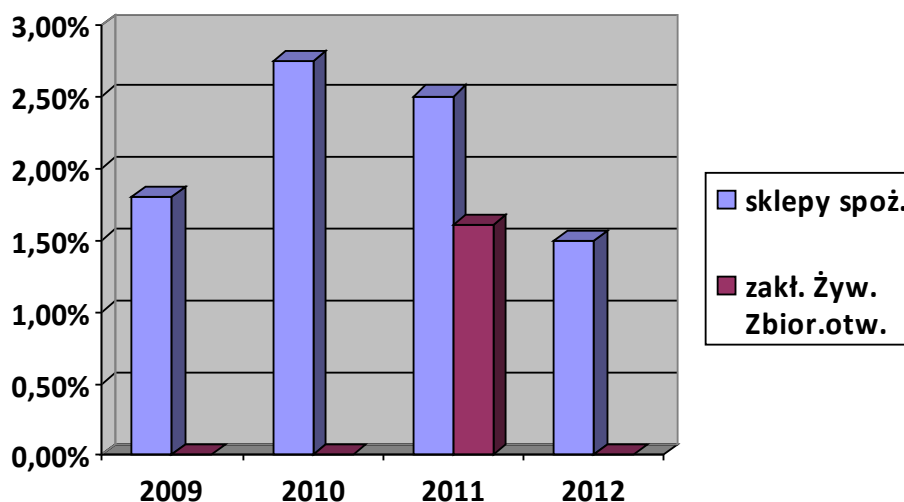
Zdjęcia nr 5, 6 i 7 Pizzeria „ADWOKACKA” w Chodzieży

Przedstawienie stanu sanitarnego grup obiektów (wyrażonego w % obiektów niezgodnych)

Lp.	Nazwa obiektu	2009	2010	2011	2012
1.	Sklepy spożywcze	1,8%	2,74%	2,5%	1,49%
2.	Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	0%	0%	1,6%	0%

Tabela nr 2 Zestawienie porównawcze stanu sanitarnego obiektów żywienia i żywności

za lata 2009 – 2012 (wyrażonego w % obiektów niezgodnych).

Wykres nr 12. Zestawienie porównawcze stanu sanitarnego obiektów żywienia i żywności za lata 2009 – 2012 (wyrażonego w % obiektów niezgodnych).

Jakość zdrowotna środków spożywczych

W roku 2012 w ramach kontroli urzędowej do badań laboratoryjnych zaplanowano 74 próbki a pobrano 76 próbek środków spożywczych. W tym, w ramach kontroli urzędowej, pobrano 25 próbek artykułów spożywczych, w ramach monitoringu pobrano 9 próbek oraz 42 próbki pobrano w ramach kontroli urzędowej i monitoringu.

Mikrobiologicznie w ramach kontroli urzędowej przebadano 15 próbek środków spożywczych. Były to: 3 próbki wędlin, 3 próbki galanterii ciastkarskiej, 3 próbki przypraw, 4 próbki preparatów do początkowego żywienia niemowląt, w tym mleko początkowe, preparaty do dalszego żywienia niemowląt, w tym mleko następne po szóstym miesiącu, 2 próbki wyrobów garmazeryjnych i kulinarnych mięsnych schłodzonych.

Na wyniku 1 próbki mleka modyfikowanego dla dzieci powyżej 2 roku życia pn. „Bebiko Junior 4 firmy Nutricia” laboratorium umieściło informację dotyczącą niewłaściwego oznakowania. Na etykiecie pobranej próbki żywności w tabeli wartości odżywczej zawartość mikroelementów i witamin podana była w µg, powinna być podana w mg. Próbka pochodziła z marketu w powiecie chodzieskim, a producentem była firma spoza powiatu chodzieskiego. Wyniki wraz z adnotacją laboratorium zostały przekazane państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu sprawującemu nadzór nad producentem ww. środka spożywczego.

W ramach monitoringu przebadano mikrobiologicznie 7 środków spożywczych. Były to: 2 próbki mięsa wieprzowego rozdrobnionego (przy zachowaniu cech świeżego mięsa) przeznaczonego do spożycia po obróbce termicznej, 5 próbek mleka pasteryzowanego. Próbek nie kwestionowano.

Jako urzędowo-monitoringowe pobrano 36 próbek środków spożywczych: 5 próbek innych przetworów mięsnych (do spożycia na surowo), 5 próbek przetworów mleczarskich nie fermentowanych, 5 próbek lodów z udziałem mleka (tradycyjnych), 3 próbki lodów z automatu, 9 próbek wyrobów ciastkarskich z kremem niepodanym obróbce termicznej, 6 próbek wyrobów ciastkarskich z kremem podanym obróbce termicznej, 3 próbki świeżych warzyw (marchew, ogórki bez procesu mycia). Próbek nie kwestionowano. Do wyników 2 próbek laboratorium dołączyło uwagę dotyczącą nieprawidłowego oznakowania. Były to: Metka tatarska Skiba oraz „IZA” Lody o smaku śmietankowo-cytrynowo-truskawkowo-czekoladowym dekorowane sosem porzeczkowym, na których na etykietach producent wymienił w składzie symbole substancji dodatkowych z myślnikiem, a zgodnie z wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2010r. w sprawie dozwolonych substancji dodatkowych (Dz. U. Nr 232, poz. 1525 z późniejszymi zmianami) symbole substancji dodatkowych zapisuje się bez myślnika. Wyniki wraz z adnotacją laboratorium zostały przekazane państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym, którzy sprawują nadzór nad producentami ww. środków spożywczych, zgodnie z właściwością miejscową. Uwagi laboratorium znajdowały się również na wyniku badania ciasta „Kostka owocowa”. Badanie wykazało zanieczyszczenie próbki ciasta bakteriami *Bacillus cereus*. Wyniki wraz z adnotacją laboratorium zostały przekazane państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu sprawującemu nadzór nad producentem ww. środka spożywczego.

Pod względem chemicznym łącznie przebadano 16 próbek żywności. W ramach kontroli urzędowej przebadano 10 próbek środków spożywczych. Były to badania w kierunku obecności azotanów: 2 próbek podrobów drobiowych, 1 próbki mąki pszennej, 1 próbki kaszy pszennej, 2 próbek ryżu, 1 próbki produktów przemysłu piekarskiego w kierunku metali ciężkich oraz 1 próbki środków spożywczych uzupełniających obejmujących produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt i małych dzieci (zawierające marchew, warzywa liściaste) powyżej 6 miesiąca życia. Badania w kierunku substancji dodatkowych – barwników przeprowadzono w 2 próbkach przetworów mlecznych. Ww. środków spożywczych nie kwestionowano.

W ramach monitoringu pobrano 1 próbkę buraków świeżych do badań w kierunku obecności azotanów i 1 próbkę kawy zbożowej w kierunku furanu. Próbek nie kwestionowano.

Jako urzędowo-monitoringowe pobrano 6 próbek żywności: 2 próbki sałaty w kierunku pozostałości pestycydów, 1 próbkę mięsa mielonego zawierającego w swoim składzie białko sojowe do badań w kierunku GMO, 3 próbki w kierunku znakowania preparatów do początkowego żywienia niemowląt, w tym mleko początkowe.

Kwestionowano 1 próbkę sałaty masłowej. Zbadana próbka sałaty masłowej wykazała obecność tetrakonazolu w ilości przekraczającej najwyższe dopuszczalne pozostałości (NDP) i w związku z powyższym ww. sałata masłowa została zgłoszona do systemu RASFF.

Ponieważ na terenie powiatu chodzieskiego nie ma producentów suplementów diety i producentów środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego, pracownicy HŻŻiPU kontrolowali ww. artykuły znajdujące się w obrocie. Skontrolowano oznakowanie: 8 suplementów diety, w tym 3 sprzedawanych przez internet, 21 środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i 1 dietetycznego środka spożywczego specjalnego przeznaczenia medycznego.

Nie kwestionowano oznakowania żadnego z tych artykułów.

W 2012r. kwestionowana była 1 próbka sałaty masłowej, co stanowi 1,3% pobranych do badań próbek. W porównaniu do 2011r., w którym kwestionowano 8 próbek, w tym 6 próbek lodów z automatu za zanieczyszczenie mikrobiologiczne oraz 1 próbki bułki pszennej i 1 próbki lodów z udziałem mleka (tradycyjnych) za złe oznakowanie, nastąpił znaczny spadek próbek kwestionowanych. W 2011r. próbki kwestionowane stanowiły 9,9% próbek pobranych. Wyraźny spadek ilości próbek kwestionowanych może świadczyć o poprawie jakości zdrowotnej środków spożywczych oferowanych w obrocie na terenie powiatu chodzieskiego.

Żywnienie pacjentów w szpitalach i domach pomocy społecznej

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży był Wielkopolski Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc i Gruzlicy s.p.z.o.o. im. dr Wł. Biegańskiego w Chodzieży przy ul. Strzeleckiej 32.

Pacjenci szpitala otrzymywali trzy posiłki dziennie. Jadłospisy były układane w zależności od stanu zdrowia pacjentów oraz od stawki żywieniowej w szpitalu. Układała je dietetyczka szpitala wspólnie z właścicielką firmy przygotowującej posiłki. Oceniono teoretycznie 1 jadłospis – był prawidłowy.

W 2012r. przeprowadzono 3 kontrole sanitarne, w tym 1 kontrolę sanitarną kuchенок szpitalnych i 2 kontrole w kuchni przygotowującej posiłki.

Kontroli podlegały zarówno kuchenki oddziałowe jak i kuchnia przygotowująca posiłki. Posiłki dla pacjentów w Wielkopolskim Specjalistycznym Szpitalu Chorób Płuc i Gruzlicy w Chodzieży przy ul. Strzeleckiej 32. przygotowywała firma MICEK&MICEK s.c. Halina Micek, Sebastian Micek 64-800 Chodzież, ul. Strzelecka 32, która dzierżawiła pomieszczenia kuchenne w tym szpitalu. Pomieszczenia kuchenne oraz ich wyposażenie spełniały wymagania obowiązujących przepisów. Właściciele firmy MICEK&MICEK s.c. uzyskali zatwier-

dzenie PPIS w Chodzieży do prowadzenia działalności gastronomicznej w pełnym zakresie oraz cateringu. Firma prowadziła kontrolę wewnętrzną zgodnie z zasadami GMP/GHP.

Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Chodzieży sprawowała również nadzór nad Dziennym Domem Pomocy Społecznej w Budzynie, ul. Lipowa 1 (DPS).

Pensjonariusze otrzymywali 3 posiłki dziennie. W kuchni przygotowywano obiady dla 96 osób. W DPS, zgodnie z planem napraw i remontów, w 2012r. założono nową wentylację mechaniczną w kuchni i odmalowano ściany i sufity w pomieszczeniach kuchennych i socjalnych dla pracowników.

W sezonie letnim kuchnia przygotowywała również całodzienne wyżywienie dla uczestników obozu terapeutycznego organizowanego corocznie przez gminę. Posiłki dowożone były w termosach środkiem transportu spełniającym wymagania sanitarne (właściciel posiada zgodę PPIS w Chodzieży). Jadłospisy posiłków były dostosowane do wieku uczestników obozu. W 2012 r. przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną. W wyniku przeprowadzonej kontroli i oceny stanu sanitarnego obiekt uznano jako zgodny z wymaganiami.

Ocena sposobu żywienia

Żywnie zbiorowe zamknięte było ważnym elementem podstawowej formy żywienia dla pacjentów szpitali czy pensjonariuszy domów dla ludzi starszych. Było także elementem dożywiania dla dzieci w szkołach i przedszkolach. Personel ww. placówek układając jadłospisy starał się dostosować je do potrzeb grup żywieniowych. W ewidencji znajdowało się 37 obiektów, były to :

- blok żywienia w szpitalach (1 w systemie cateringowym)
- blok żywienia w domach pomocy społecznej (1)
- stołówki szkolne (8, w tym w 5 szkołach było żywienie cateringowe)
- stołówki w przedszkolach (14, w tym w 2 placówkach było żywienie cateringowe)
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych (2)
- inne zakłady żywienia (11).

Skontrolowano 31 zakładów, w których przeprowadzono 39 kontroli. W celu poprawy stanu technicznego zakładów wydano 4 decyzje administracyjne. Zgodnie z obowiązującymi arkuszami sklasyfikowano 20 obiektów, wszystkie uznano za zgodne z wymaganiami. Zakłady prowadziły kontrolę wewnętrzną zgodnie z GMP/GHP.

Trzy szkoły na terenie powiatu brały udział w programach dożywiania dzieci w różnych grupach wiekowych, oferując bezpłatnie mleko oraz owoce i warzywa.

W roku 2012r. na terenie powiatu chodzieskiego oceniono teoretycznie sposób żywienia w 14 zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego. Nie stwierdzono nieprawidłowo-

ści w sposobie żywienia pacjentów, pensjonariuszy oraz dzieci. Należy jednak zaznaczyć, że ocena teoretyczna jadłospisów dotyczy jedynie jakości i doboru składników posiłków.

Jednocześnie należy stwierdzić, że stan techniczny obiektów i ich wyposażenie, dzięki wydawanym decyzjom administracyjnym i staraniom właścicieli placówek ulegają systematycznej poprawie. Również procedury wewnętrznej kontroli jakości zdrowotnej żywności zgodnie z GMP/GHP, które wymusiły modernizację pionów kuchennych wzmocniły bezpieczeństwo żywienia. Niestety placówki nadal borykają się z kłopotami finansowymi, co ogranicza fundusze na żywienie.

Stan sanitarny środków transportu

W 2012 roku w ewidencji było 15 środków transportu żywności. Przeprowadzono 15 kontroli sanitarnych. Zatwierdzono 13 środków transportu żywności.

Podczas kontroli zwracano uwagę na stan techniczny skrzyni ładunkowej, stan sanitarny pojazdu, rejestr mycia i dezynfekcji oraz monitoring temperatury. Sprawdzano także książeczki zdrowia do celów sanitarno-epidemiologicznych kierowcy oraz jego odzież roboczą. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Zakłady produkujące żywność posiadały własne środki transportu, na które uzyskały pozytywne decyzje Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Obiekty obrotu żywnością korzystały z usług specjalistycznych firm transportowych, których baza transportowa spełniała obowiązujące wymagania i była pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej.

W powiecie chodzieskim działa firma transportowa posiadająca samochody cysterny do przewozu art. spożywczych sypkich nie wymagających warunków chłodniczych. W 2012r. skontrolowano 8 cystern. Zakład prowadził kontrolę wewnętrzną zgodnie z GMP/GHP. Firma posiadała własną myjnię ze specjalnym wyposażeniem do mycia wewnętrznych części cystern.

Zdjęcia nr 8 i 9. Cysterny do przewozu art. spożywczych sypkich nie wymagających warunków chłodniczych

Nadzór nad przedmiotami użytku i kosmetykami oraz ich jakość zdrowotna

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży znajdował się zakład produkujący osłonki oraz woreczki z tworzyw sztucznych do artykułów spożywczych (Podanfol Spółka Akcyjna w Podaninie). W 2012 roku zakład uruchomił nową halę. W Podanfolu zatrudnionych było 100 osób. Zakład prowadził kontrolę wewnętrzną zgodnie z dobrą praktyką produkcyjną i dobrą praktyką higieniczną oraz wprowadził system HACCP, który był audytowany przez firmy zewnętrzne raz w roku. Zakład posiadał również certyfikat na produkcję i eksport wyrobów koszernych.

Zdjęcie nr 10. Zakład produkcji osłonek do wędlin Podanfol S.A. w Podaninie

W 2012 roku w związku ze złożonymi wnioskami o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej przeprowadzono 13 kontroli, oceniono 36 partii materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz wydano 14 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością przekraczające granice.

Podczas kontroli sprawdzano czy zakład posiadał atesty dla poszczególnych komponentów do produkcji osłonek oraz aktualne wyniki badań produktów finalnych. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do każdej partii sprzedawanego towaru dołączana była deklaracja zgodności, a na żądanie klienta, aktualne wyniki badań produktu.

Na terenie powiatu chodzieskiego działało 28 zakładów produkujących porcelanę użytkową, w tym stołową oraz inne materiały do kontaktu z żywnością. Większość z nich to małe zakłady rodzinne produkujące wyłącznie na zamówienie klienta. Podczas wspólnych 4 kontroli w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz higieny pracy sprawdzano oznakowanie wyrobów a także wystawianie przez producentów deklaracji zgodności. Nieprawidłowości w ww. zakresie nie stwierdzono. Pobierając próbki porcelany do badań laboratoryjnych kontrolowano magazyny, w których przechowywana była porcelana, sprawdzając czy zakłady wprowadzają zasady dobrej praktyki produkcyjnej. Pobrano do badań 3 próbki wyrobów porcelanowych krajowych bezpośrednio od producentów. Próbkę zba-

dano w kierunku migracji ołowiu i kadmu w laboratorium WSSE w Poznaniu. Żadnej nie kwestionowano.

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży znajdowały się również 2 hurtownie i 11 sklepów handlujących przedmiotami użytku. Do badań laboratoryjnych w kierunku migracji ołowiu i kadmu pobrano również 2 próbki wyrobów porcelanowych importowanych znajdujące się w obrocie. Tych próbek również nie kwestionowano.

W ramach nadzoru nad produkcją i obrotem przedmiotami użytku przeprowadzono 25 kontroli, skontrolowano 10 obiektów.

Ponadto pracownicy Stacji kontrolowali oznakowanie przedmiotów użytku, również naczyń jednorazowego użytku znajdujących się w handlu. Nie stwierdzono uchybień w tym zakresie. Do badań laboratoryjnych pobrano 1 próbkę krajowych wyrobów szklanych dekorowanych w obszarze obrzeża. Próbki tej również nie kwestionowano. Razem pobrano 6 próbek przedmiotów użytku. Nie kwestionowano żadnej próbki, można więc wnioskować, że zarówno rodzima produkcja jak i import przedmiotów do kontaktu z żywnością uległ nieznacznej poprawie.

W ewidencji PSSE w Chodzieży były 2 specjalistyczne sklepy handlujące kosmetykami. Obydwa należały do dużych sieci handlowych. W 2012 roku skontrolowano 2, łącznie przeprowadzono w nich 4 kontrole.

W ramach kontroli urzędowej do badań laboratoryjnych pobrano 3 próbki kosmetyków. Były to: 1 próbka płynu do kąpieli, 1 próbka szamponu dla dzieci oraz 1 próbka farby do włosów. Próbek nie kwestionowano.

RASFF

PSSE otrzymała 26 powiadomień dotyczących żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie spełniających wymagań zdrowotnych. 22 z nich były to powiadomienia alarmowe, dotyczące wyrobów mogących zagrażać zdrowiu i życiu, 4 - powiadomienia informacyjne. Przeprowadzono w ramach RASFF 161 kontroli sanitarnych. Dotyczyły one m.in.: soli wypadowej używanej do produkcji jako soli spożywczej, zafałszowanego suszu jajecznego, alkoholu powyżej 20% wyprodukowanego w Republice Czeskiej, suplementu diety BE MAN i NO END. Wydano 1 decyzję z rygorem natychmiastowej wykonalności nakazującą wycofanie z obrotu handlowego suplementu diety pn. „Hemo-Rage”, ze względu na obecność nieautoryzowanego składnika 1,3-dimetyloaminy (DMAA). PSSE za pośrednictwem WSSE w Poznaniu zgłosiła do Systemu RASFF dotyczącą sałaty masłowej, w której stwierdzono w ponadnormatywną zawartość pozostałości pestycydów. Sałata pobrana była w sklepie Biedronka w Chodzieży. Przekazano również informację PPIS w Pruszkowie, skąd pochodził importer sałaty.

Informacja o współpracy z innymi jednostkami kontrolującymi oraz środkami masowego przekazu

W ramach współpracy z:

1. Powiatowym Inspektoratem Weterynaryjnym w Chodzieży

- PSSE w Chodzieży przesłała wynik kwestionowanego serka koziego, pobranego przez Państwową Inspekcję Handlową w Olsztynie -Delegaturę w Ełku a pochodzącego z firmy „AGRO-DANMIS” w Bukowcu. Próbkę serka kwestionowano z uwagi na wykwyty pleśni na powierzchni produktu
- anonimowe pismo dotyczące nielegalnego uboju i przetwórstwa zwierząt w Stróżowie;

2. Komendą Powiatową Policji w Chodzieży

- wymieniano dostępne informacje i przeprowadzono wspólną kontrolę w sklepie handlującym odżywkami dla sportowców. Sklep kulturowy „Mega Strzał” w Chodzieży został wytypowany do kontroli przez Komendę Wojewódzką Policji w Poznaniu w związku z międzynarodową akcją „Operation Pagea IV - International Week of Action” skierowaną przeciwko nielegalnemu handlowi produktami leczniczymi, suplementami diety, substancjami zastępczymi i innymi produktami tego typu. W trakcie kontroli nie stwierdzono handlu ww. produktami
- przeprowadzono również wspólne kontrole w sklepach spożywczych w związku z wycofywaniem z obrotu alkoholu wyprodukowanego w Republice Czeskiej
- w asyście Policji przeprowadzono 1 kontrolę w obiekcie, którego właściciel utrudniał wejście PIS do obiektu;

3. Starostwem w Chodzieży, a także z urzędami miast i gmin w powiecie chodzieskim

- wymieniano informacje dotyczące rejestracji i zatwierdzania obiektów żywieniowo-żywnościowych

4. własnymi jednostkami PIS

- do PPIS w Człuchowie przekazano informację dotyczącą firmy TESS Polska Sp.z o.o. z siedzibą w Koszalinie
- w związku z wynikami badań kwestionowanych próbek sałaty masłowej pobranej w ramach kontroli urzędowej i monitoringu przekazano informację do wykorzystania służbowego PPIS w Pruszkowie, skąd pochodził importer sałaty. Informacja o obecności w ww. sałacie tetrakonazolu w ilości przekraczającej najwyższe dopuszczalne pozostałości NDP została umieszczona za pośrednictwem WSSE w Poznaniu w systemie RASFF;
- do PPIS w Rzeszowie, jako sprawującemu nadzór nad producentem, przesłaliśmy wyniki badania próbki lodów „IZA” o smaku śmietankowo-cytrynowo-truskawko-

wo-czekoladowym dekorowanych sosem porzeczkowym wraz z uwagą o błędach w oznakowaniu (numery substancji dodatkowych zapisane z myślnikami)

- do PPIS w Warszawie przekazane zostały wyniki badań próbki „Bebiko Junior 4” z uwagą o niewłaściwych jednostkach wagowych użytych w tabeli wartości odżywczej
- do PPIS w Wągrowcu przesłano wyniki próbki ciasta kremowego pochodzącego z Zakładu Produkcyjnego Mariusza Kiliana w Wągrowcu wraz z uwagą laboratorium o zanieczyszczeniu bakteriami *Bacillus cereus*.

Na stronie internetowej PSSE w Chodzieży umieszczono następujące artykuły:

- „Sezon na zatrucia pokarmowe”
- „Warunki przechowywania żywności”
- „Sezon grzybowy rozpoczął się”
- Komunikat GIS „Sezon grzybowy coraz bliżej”
- Komunikat WSSE w Poznaniu „Kontrole weekendowe obiektów żywieniowych w województwie”
- ulotka GIS „Podstawowe zasady bezpiecznego grzybobrania”
- informacja GIS „Dopalacze – nie ma wzrostu liczby zatruć”
- artykuł WSSE w Poznaniu „Praktyczne wskazówki dla konsumentów ryb”
- „Wytyczne Głównego Inspektora Weterynarii w sprawie postępowania z żywymi rybami będącymi przedmiotem sprzedaży detalicznej”
- ostrzeżenie GIS przed spożywaniem alkoholu niewiadomego pochodzenia
- folder informacyjny GIS „Uwaga! Metanol zabija!”.

WNIOSKI

1. W 2012r. znacznie wzrosła liczba powiadomień w systemie RASFF, powodując tym samym znacznie większą niż planowano liczbę kontroli (161 dodatkowych kontroli akcyjnych, interwencyjnych).
2. Należy nasilić nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środkami spożywczymi wzbogacanymi witaminami lub składnikami mineralnymi.
3. W celu zapewnienia konsumentom bezpiecznej żywności należy kontynuować ścisłą współpracę z innymi inspekcjami, szczególnie z Inspekcją Weterynaryjną.
4. Brak jest przepisów regulujących jakość żywienia zbiorowego: w szpitalach, szkołach i przedszkolach. Jadłospisy oceniane są teoretycznie, co nie pozwala na pełną ocenę jakości żywienia.

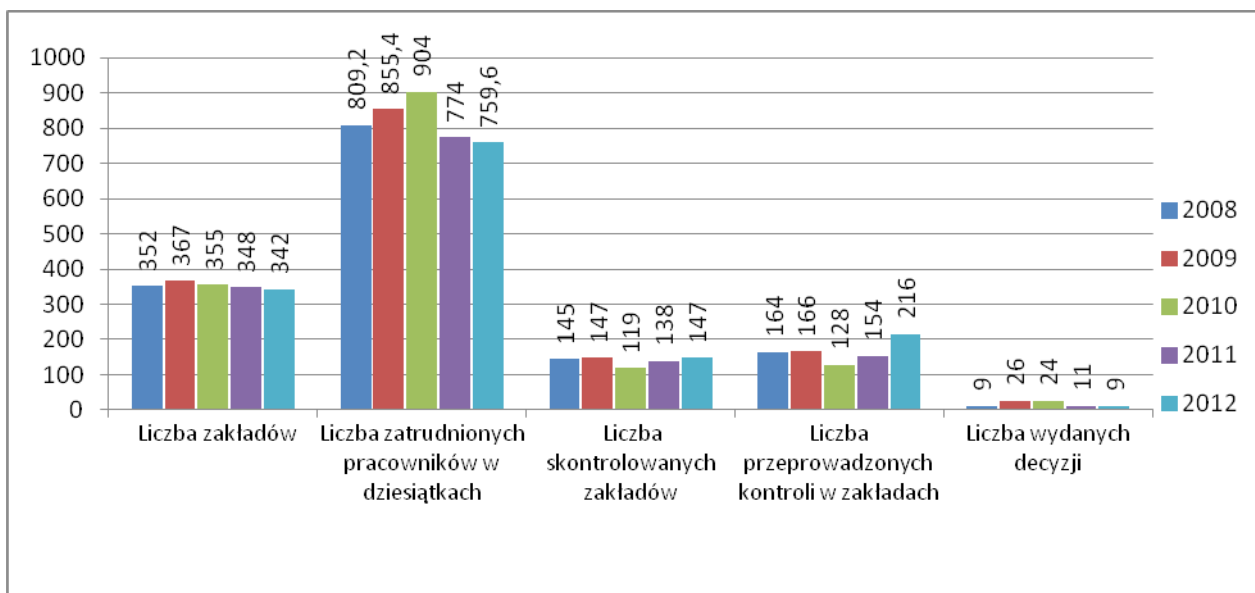
5. Należy wzmóc nadzór nad obiektami gastronomicznymi i handlowymi znajdującymi się na trasach turystycznych.

VIII. Warunki sanitarno- higieniczne środowiska pracy

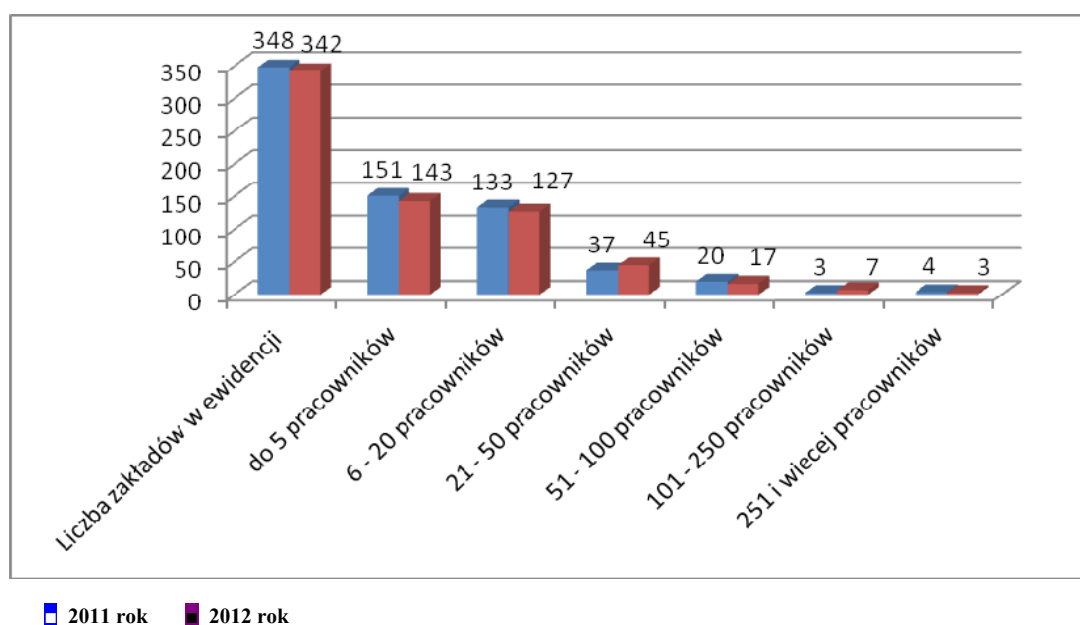
W ewidencji zakładów pozostających pod nadzorem higieny pracy na dzień 31 grudnia 2012r. wpisane były 342 zakłady, zatrudniające łącznie 7596 pracowników. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba podmiotów w ewidencji zmniejszyła się o 6.

Lp.	Działalność nadzorowa	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Liczba zakładów	352	367	355	348	342
2.	Liczba zatrudnionych pracowników	8092	8554	9040	7740	7596
3.	Liczba skontrolowanych zakładów	145	147	119	138	147
4.	Liczba przeprowadzonych kontroli w zakładach	164	166	128	154	216
5.	Liczba wydanych decyzji	9	26	24	11	9

Tabela nr 3 . Porównanie działalności nadzorowej w zakresie higieny pracy w latach 2008 – 2012.

Wykres nr 13. Działalność nadzorcza w zakresie higieny pracy w latach 2008 – 2012.

Wykres nr 14. Struktura zatrudnienia w nadzorowanych zakładach pracy w latach 2011 – 2012

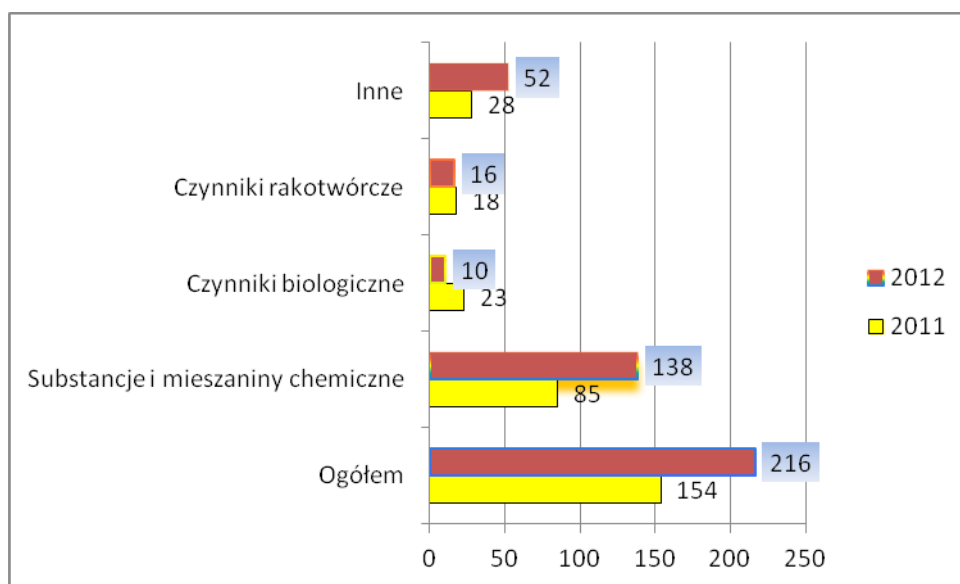
Przeważały małe zakłady, zatrudniające do 50 pracowników (92,1% ogółu). Duże zakłady zatrudniające powyżej 251 pracowników (zakład produkujący dętki, meble tapicerowane oraz porcelanę stołową) stanowiły 0,9% ogółu zakładów.

W trakcie prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego zwracano uwagę na przestrzeganie przez pracodawców przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, ekspozycję i narażenie pracowników na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, stan sanitarny zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz realizację wcześniej wydanych nakazów. Od podstaw został zbudowany jeden zakład produkujący meble tapicerowane zatrudniający powyżej 1000 pracowników. Widok z lotu ptaka przedstawia poniższa fotografia.

Zdjęcie nr 11. Firma EUROPOL-MEBLE POLSKA Sp. z o.o. Sp. komandytowa, Polipol Aleja, Podanin.

W 2012 roku przeprowadzono 216 kontroli sanitarnych u 147 przedsiębiorców (w roku poprzednim 154 w 138 zakładach). Nadzorem sanitarnym objęto 42,98% zewidencjonowanych obiektów (w 2011 roku – 39,66%). Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie szkodliwych czynników biologicznych, stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, stosowania i przechowywania substancji i mieszanin chemicznych oraz produktów biobójczych, a także wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej szczególnie tam, gdzie występowały czynniki szkodliwe i rakotwórcze oraz na realizację nakazów wydanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i Państwową Inspekcję Pracy. Kontynuowano również wzmożony nadzór nad zakładami charakteryzującymi się szkodliwymi warunkami pracy. Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin.

Wykres nr 15. Zakresy kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w latach 2011 – 2012

Jednym z zadań wiodących w 2012r. higieny pracy była kontrola warsztatów samochodowych. Przeprowadzono 17 kontroli. Pośród warsztatów samochodowych na terenie powiatu chodzieskiego są 3 warsztaty samochodowe specjalizujące się w naprawach samochodów ciężarowych, zatrudniające powyżej 10 pracowników. W większości zakładów prowadzone są naprawy samochodów osobowych lub półciężarowych, w których pracują sami właściciele i kilku pracowników lub uczniów. W zakładach tych nie stwierdzono nieprawidłowości. W czasie kontroli stwierdzono, że następuje systematyczna poprawa warunków pracy poprzez wymianę starych maszyn i urządzeń na nowe między innymi dzięki działalności informacyjnej i uświadamiającej prowadzonej przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Chodzieży dla właścicieli warsztatów samochodowych. 2 zakłady skorzystały z dofinansowań z środków unijnych 1 zakład został wybudowany od podstaw a drugi przeprowadził kapitalny remont pomieszczeń warsztatowych.

Postępowanie administracyjne

W 2012 roku wydano 9 decyzji merytorycznych, z tego 1 decyzja dotyczyła wygaszenia decyzji w związku z zaprzestaniem przez zakład produkcji i zwolnieniem pracowników oraz 1 dotyczyła przedłużenia terminu wykonania. Nakazy w 7 decyzjach dotyczyły: przedstawienia wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (5 nakazów), przedstawienia wyników pomiarów oświetlenia na stanowiskach pracy (1 nakaz), doprowadzenia do właściwego stanu technicznego pomieszczeń sanitarnohigienicznych (8 nakazów), urządzenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych zgodnie z obowiązującymi przepisami (1 nakaz), przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego (2 nakazy), przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego narażenia na hałas (1 nakaz).

5 decyzji wydanych w 2012r. zostało zrealizowanych. Pozostałe 2 decyzje miały termin wykonania w 2013r. (1 decyzja) oraz w 2012r. i 2013r. (1 decyzja lecz 2 punkty z różnymi terminami). Punkt nakazu z terminem wykonania w 2012r. dotyczący badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy nie został wykonany w wyniku czego zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne tj. wydano upomnienie, tytuł wykonawczy oraz postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia w wysokości 200 zł.

1 decyzja wydana w 2010r. została wykonana częściowo w 2012r. (zostały wykonane nakazy dotyczące doprowadzenia do właściwego stanu technicznego pomieszczeń socjalnych) a termin wykonania pozostałych 7 nakazów dotyczących doprowadzenia do właściwego stanu technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych zostały wydłużone na 2013r. oraz 2014r.

1 decyzja wydana w 2011r. została wykonana w 2012r.

W 2012 roku wydano 3 upomnienia. Dotyczyły one wykonania badań i pomiarów czynników szkodliwych (3 nakazy), oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego narażenie na hałas na stanowiskach pracy (1 nakaz), oceny ryzyka zawodowego na stanowisku stolarza (1 nakaz).

Został wydany 1 tytuł wykonawczy oraz 1 postanowienie o nałożeniu grzywny w wysokości 200 zł z powodu nie wykonania w terminie badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy. Grzywna została wyegzekwowana. Termin wykonania tego nakazu został wyznaczony na koniec stycznia 2013r.

Mandatów karnych nie nałożono.

Narażenie na czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia

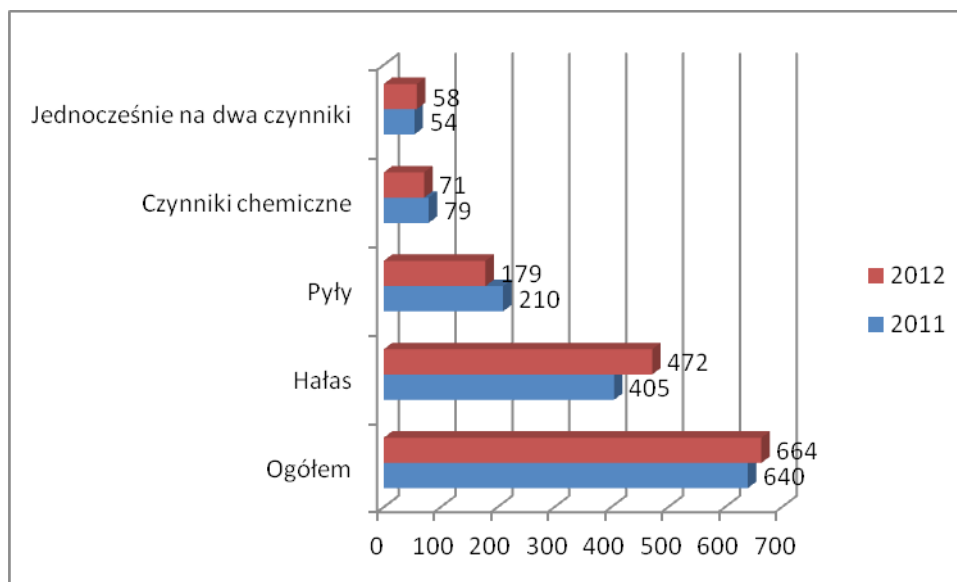
Przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia stwierdzono w 62 zewidencjonowanych obiektach (w 61 w roku poprzednim).

W warunkach narażenia na czynniki szkodliwe, przy przekroczeniach normatywów higienicznych pracowały 664 osoby co stanowi 8,74% ogółu zatrudnionych. Najwięcej pracowników narażonych było na przekroczenia norm:

- hałasu - 472 osoby (71,1% ogółu narażonych),
- pyłów przemysłowych – 179 osób (27,0% ogółu narażonych),
- czynników chemicznych - 71 osób (10,7% ogółu narażonych),
- jednocześnie dwóch czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy - 58 osób (8,7% ogółu narażonych).

W warunkach narażenia na czynniki uciążliwe, tj.:

- niespełnienia norm mikroklimatu umiarkowanego pracowały 22 osoby (0,3% ogółu zatrudnionych)
- niezgodnego z normą oświetlenia pracowało 356 osób (4,7% ogółu zatrudnionych).

Wykres nr 14. Liczba osób pracujących w przekroczeniach najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w latach 2011 – 2012

Ogólna liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia zwiększyła się o 24 pracowników. Wzrost liczby osób (o 67) pracujących w przekroczeniach NDN hałasu związany był z kontrolami przeprowadzonymi w obiektach dotychczas nie nadzorowanych przez PIS, w ramach prowadzonego szczególnego nadzoru nad pracownikami zatrudnionymi w warunkach narażenia na hałas.

W związku z przekroczeniami NDS i NDN czynników szkodliwych dla zdrowia zobowiązano pracodawców do podjęcia działań technicznych i organizacyjnych zmierzających do obniżenia poziomu emisji czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz ekspozycji pracowników. W wyniku podjętych przez nich działań w 2012 roku 51 pracownikom poprawiono warunki pracy w zakresie przekroczeń normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia. Najczęściej przeprowadzano modernizację parku maszynowego, rozródowanie produkcji, wprowadzano automatyzację i hermetyzację procesów produkcyjnych oraz nowe systemy ochron zbiorowych (tj. wentylacji lub odciągów). Udostępniano również atestowane i odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej (np. ochronniki słuchu, rękawice, maski).

Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznej znajdowało się 27 zakładów, w których występowały substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym. Najliczniejszą grupę stanowiły zakłady zajmujące się produkcją wyrobów z drewna (czynnikiem szkodliwym był pył drewna twardego), stacje paliw (czynnikiem szkodliwym był benzen będący składnikiem paliw) oraz zakład produkujący dętki (czynnika-

mi szkodliwymi były benzen, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne występujące w sadzy oraz olejach używanych jako zmiękczaczy).

W 2012 roku przeprowadzono 16 kontroli sanitarnych w 15 zakładach (w roku ubiegłym 18 w 15 obiektach), w których w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym pracowało 497 osób (w tym 107 kobiet). Kontrolowano również 1 firmę zajmującą się transportem wyrobów zawierających azbest. Zwracano uwagę na bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników, wyposażenie w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, jak również posiadanie właściwie opracowanej oceny ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, procedur i zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

W zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi

Na terenie powiatu chodzieskiego nie ma zakładów, w których wykorzystywane były w produkcji czynniki biologiczne zakwalifikowane do grupy 3 lub 4.

W wyniku oceny ryzyka zawodowego sporządzonego przez pracodawców stwierdzono możliwość występowania szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 2 i 3 w 70 zakładach tj. w:

- 48 zakładach zajmujących się produkcją żywności
- 4 laboratoriach analitycznych i bakteriologicznych
- 18 zakładach zajmujących się gospodarką odpadami i gospodarką leśną.

W 10 skontrolowanych zakładach potencjalnie narażone na działanie czynników biologicznych było 216 osób. Na działanie szkodliwych czynników biologicznych narażeni byli pracownicy zatrudnieni przy produkcji żywności, mleka, hodowli zwierząt, produkcji pasz, hodowli drobiu, produkcji wyrobów masarskich, produkcji pieczywa, wyrobów cukierniczych, wykonujący analizy materiału pobranego od pacjentów, zajmujący się leczeniem oraz pielęgnacją pacjentów, podczas prac związanych ze zbiórką odpadów komunalnych, oczyszczaniu ścieków, prowadzeniu gospodarki leśnej. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż pracodawcy podejmowali szereg działań profilaktycznych zmniejszających narażenie pracowników, m.in. zapewniali środki ochrony indywidualnej, środki do odkażania skóry, opracowali procedury i instrukcje bezpiecznego postępowania z szkodliwymi czynnikami biologicznymi oraz proponowali pracownikom profilaktyczne szczepienia ochronne (np. przeciw WZW typu B).

Nadzór nad substancjami i preparatami niebezpiecznymi, prekursorami narkotyków

Na terenie powiatu chodzieskiego w 2012r. jeden zakład produkował gotowe mieszanki gumowe, które używał głównie do produkcji dętek oraz sprzedawał m. in. producentom uszczeltek gumowych i zakładom regenerującym opony oraz drugi zakład produkował pasty ołowiane używane przez siebie do produkcji akumulatorów ołowianych. Jeden zakład jest formulatorem (z gotowych składników otrzymywanych od swojej firmy macierzystej mającej siedzibę w Holandii miesza farby, które są stosowane do malowania przemysłowego wielkogabarytowych elementów, np. samochody ciężarowe).

W ramach bieżącego nadzoru nad substancjami i ich mieszaninami przeprowadzono 138 kontroli w podmiotach zajmujących się produkcją, wprowadzaniem do obrotu, stosowaniem oraz dystrybucją substancji i mieszanin chemicznych, prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, produktów biobójczych, środków ochrony roślin oraz detergentów. Z tego 42 kontrole były przeprowadzone przez pracowników innych komórek organizacyjnych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w ramach akcji kontroli przestrzegania przepisów dotyczących denaturatu. Kontrole te były prowadzone głównie w sklepach spożywczych, na stacjach paliw i w hurtowniach materiałów budowlanych. Podczas kontroli denaturat i wyroby denaturatopodobne były wycofywane z sprzedaży i zabezpieczane w magazynie do czasu uzyskania informacji z Laboratorium Badania Żywności przy WSSE w Poznaniu, że zawartość metanolu w wyrobie jest poniżej 3%.

W skontrolowanych zakładach znajdujących się w ewidencji Higieny Pracy zatrudnionych było 4936 pracowników. W warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń substancji chemicznych pracowały 63 osoby w 3 zakładach.

Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami były nieaktualne karty charakterystyk substancji i preparatów chemicznych (najczęściej w punkcie 15 przytoczone były nieaktualne przepisy prawne).

Tematyka kontroli	2011 r.	2012r.
Substancje i preparaty chemiczne (wprowadzający do obrotu i stosujący)	85	138
Prekursory kategorii 2 i 3	12	10
Produkty biobójcze	29	13
<i>Ogółem</i>	<i>126</i>	<i>161</i>

Tabela nr 4. Kontrole w zakresie nadzoru nad chemikaliami

Rok	Ogółem	Producenci	Importerzy	Dalsi użytkownicy – formulatorzy (producenci mieszanin)	Dystrybutorzy
2011	54	2	0	3	49
2012	61	4	0	3	50

Tabela nr 5. Liczba wprowadzających do obrotu substancje i preparaty chemiczne w powiecie chodzieskim

Systematycznie poprawia się znajomość prawa wśród podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących chemikalia, czego wynikiem jest zmniejszenie liczby napotykanym uchybień oraz wzrost jakości powstających dokumentów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin.

Na terenie powiatu chodzieskiego nie było producentów produktów biobójczych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży nie posiadał informacji dotyczących sprzedaży internetowej produktów biobójczych przez podmioty gospodarcze lub osoby prywatne mające swoją siedzibę na terenie powiatu chodzieskiego.

Na terenie powiatu chodzieskiego nie było producentów ani importerów prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

W 2012 roku nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie obrotu prekursorami narkotyków.

Substancja	Legalny cel użycia	Ilość	Jednostka	Kategoria prekursorów narkotyków
nadmanganian potasu	dezynfekcja	150	kg	2
metyloetyloketon	inne	120	l	3
kwas siarkowy	analizy chemiczne	95	l	3
kwas siarkowy	procesy galwaniczne	205	l	3
kwas siarkowy	inne	3 909 190	l	3
aceton	analizy laboratoryjne	66	l	3
aceton	handel	129	l	3
aceton	inne	1030	l	3
kwas solny	mycie, czyszczenie	2990	l	3
kwas solny	analizy laboratoryjne	1	l	3

Tabela nr 6. Zużycie prekursorów narkotyków w 2012r.

Choroby zawodowe

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży w 2012r. otrzymał 1 zgłoszenie choroby zawodowej wymienionej w poz. 1.0 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 105, poz. 869)

tj. zatrucia ostrego lub przewlekłego lub ich następstw wywołanych przez substancje chemiczne. W 2012r. nie zakończono postępowania przed wydaniem decyzji o stwierdzeniu lub braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Inne zgłoszenia podejrzeń dotyczące chorób zawodowych nie wpłynęły. W 2012r. nie wydano żadnej decyzji stwierdzającej chorobę zawodową ani decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży otrzymał 2 pisma od państwowych powiatowych inspektorów w sprawie sporządzenia karty oceny narażenia zawodowego: dotyczące pracownicy nadleśnictwa i dotyczące nauczycielki pracującej w szkole podstawowej. Zostały sporządzone 2 karty oceny narażenia zawodowego, które przesłano do powiatowych inspektorów sanitarnych, którzy prowadzili sprawę.

Numer wykazu	Rodzaj choroby zawodowej	Liczba chorób zawodowych				
		2008	2009	2010	2011	2012
15	Przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym	3	1	1	0	0
3	Pylica krzemowa płuc	0	1	1	0	0
26	Choroba zakaźna – borelioza z Lyme	0	0	1	0	0
26	Wirusowe zapalenie wątroby typu C	0	0	0	1	0
Razem		3	2	3	1	0

Tabela nr 7. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2008 – 2012

WNIOSKI

1. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 9 decyzji administracyjnych. Najwięcej uchybień dotyczyło braku aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia oraz stanu technicznego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.
2. Na terenie powiatu chodzieskiego nie wydano w 2012r. decyzji o stwierdzeniu chorób zawodowych ani decyzji o braku podstaw do stwierdzenia chorób zawodowych.
3. Liczba kontroli tematycznych dotyczących chemikaliów wzrosła w związku z przeprowadzonymi kontrolami akcyjnymi dotyczącymi metanolu znajdującego się w alkoholu sprowadzanym z Czech oraz kontroli denaturatu zawierającego ponadnormatywną zawartość metanolu co było przyczyną zatruc śmiertelnych na terenie województwa wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

4. Ogólna liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia zwiększyła się o 24 pracowników. Wzrost liczby osób (o 67) pracujących w przekroczeniach NDN hałasu związany był z kontrolami przeprowadzonymi w obiektach dotychczas nie nadzorowanych przez PIS, w ramach prowadzonego szczególnego nadzoru nad pracownikami zatrudnionymi w warunkach narażenia na hałas.

IX. Obiekty nauczania i wychowania oraz całodobowego pobytu dzieci i młodzieży

W 2012 roku na terenie powiatu chodzieskiego nadzorem objęto 67 placówek nauczania i wychowania, w tym:

- przedszkola
- szkoły wszystkich typów
- warsztaty szkolne
- internat
- placówki z pobytem dziennym i całodobowym oraz
- placówki letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży (w okresie ferii letnich było ich 22, podczas ferii zimowych nie zorganizowano żadnej formy wypoczynku).

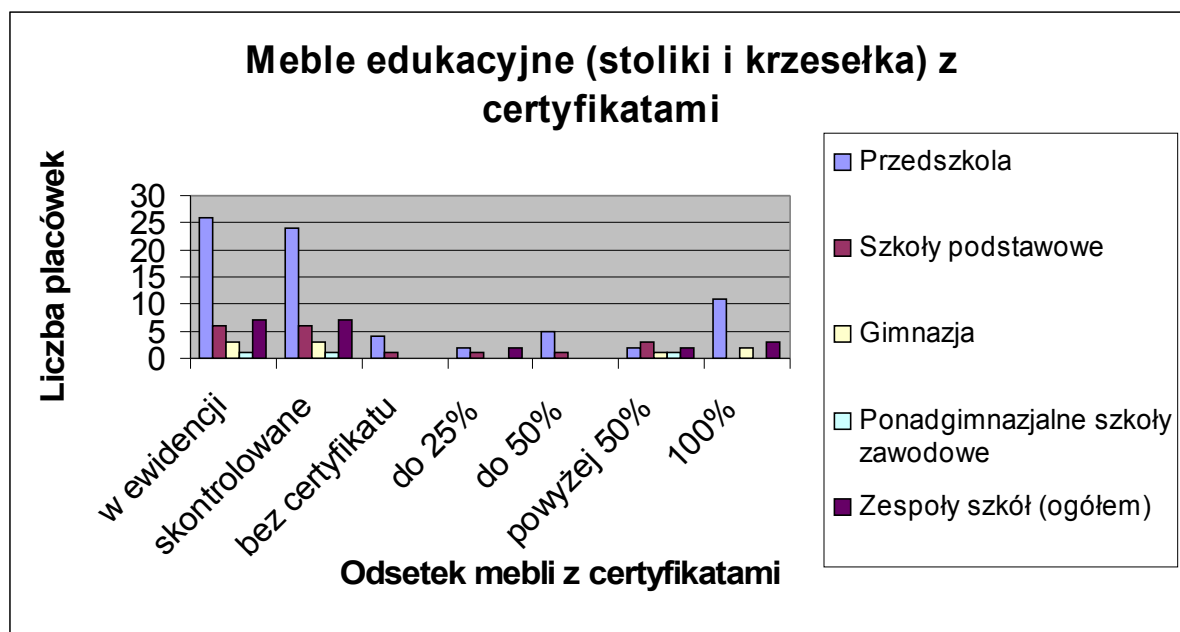
Łącznie przeprowadzono 112 kontroli, podczas których sprawdzano stan techniczny i sanitarno-porządkowy. W 4 placówkach zmierzono 228 stanowisk pracy ucznia, we wszystkich tj. 17 szkołach i w 26 przedszkolach wzmocniono nadzór nad stanem sanitarno-technicznym szkolnych boisk sportowych i placów zabaw, a w 13 szkołach podstawowych dodatkowo przeprowadzono ocenę warunków do realizacji lekcji wychowania fizycznego.

Higiena procesu nauczania

Głównym kierunkiem działania w 2012r. było prowadzenie nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na zaopatrzenie budynków w bieżącą zimną i ciepłą wodę, stan techniczny urządzeń sanitarnych i wyposażenie w podstawowe środki higieny. Pod tym kątem skontrolowano wszystkie placówki będące pod nadzorem. Przy umywalkach we wszystkich ubikacjach dla dzieci/uczniów dostępna była bieżąca ciepła woda. Źródłem pochodzenia ciepłej wody były; instalacje wodociągowe budynku, termy elektryczne lub prze-

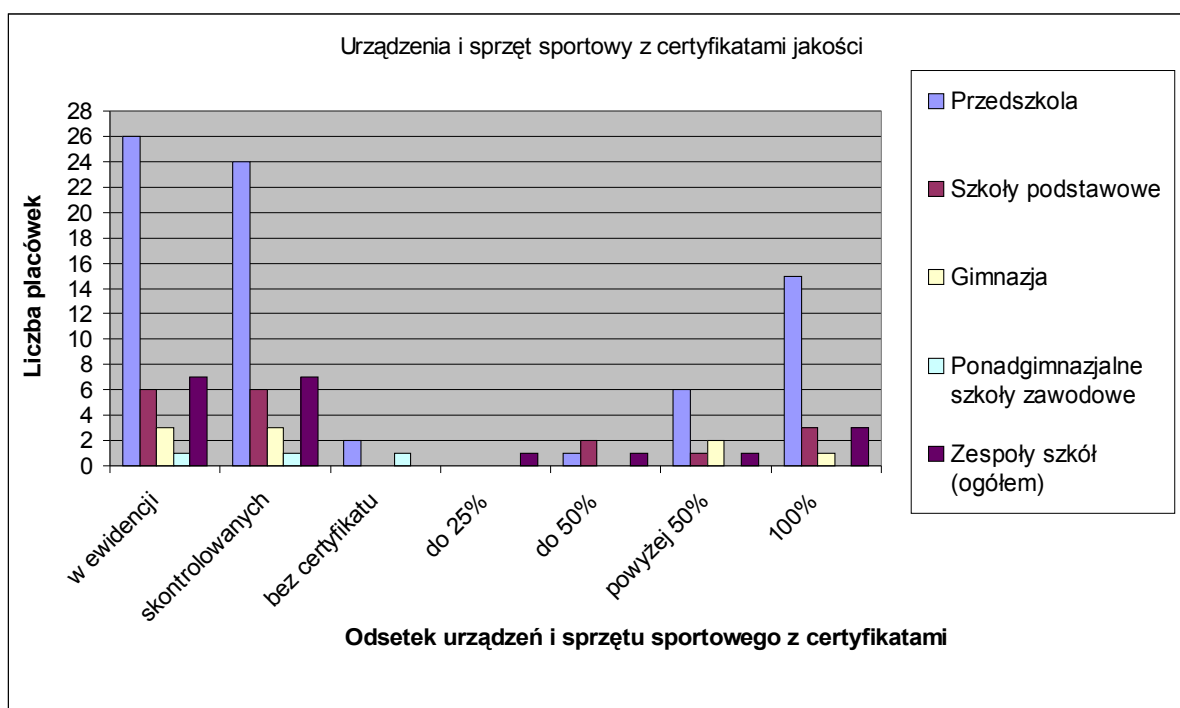
pływowe ogrzewacze wody. W stosunku do roku 2011 zdecydowanej poprawie uległy warunki do utrzymania higieny w dwóch szkołach podstawowych. W szkołach tych zainstalowano dozowniki wypełnione mydłem w płynie i pojemniki z ręcznikami jednorazowego użytku. W stosunku do jednej ze szkół trwa postępowanie administracyjne dotyczące doprowadzenia do właściwego stanu technicznego ubikacji, z terminem realizacji upływającym w sierpniu 2013r. Pomimo częstych próśb i apeli do uczniów głównie szkół gimnazjalnych papier toaletowy wyrzucany był przez nich do koszy na śmieci i do muszli ustępowych. Według oświadczenia osób uczestniczących w kontrolach papier toaletowy, ręczniki jednorazowe i mydło wykładane i uzupełniane były na bieżąco.

W 2012r. ukierunkowano również działania na nadzór nad stanem sanitarno-technicznym szkolnych boisk sportowych i innych miejsc realizacji zajęć z wychowania fizycznego oraz w przypadku przedszkoli nad placami zabaw. W ramach tych działań dodatkowo we wszystkich 13 szkołach podstawowych z inicjatywy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu i Uniwersytetu Medycznego K. Marcinkowskiego w Poznaniu pod hasłem „Warunki do uprawiania sportu i rekreacji ... na medal” dokonano oceny warunków do uprawiania sportu i rekreacji. W trzech szkołach ocena przeprowadzona była wspólnie z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Chodzieży. Ocena ta wykazała, że w 3 szkołach (tj. 23%) warunki do realizacji lekcji wychowania fizycznego były bardzo dobre, w 3 szkołach (tj. 23%) warunki do realizacji wychowania fizycznego były dobre a w kolejnych 6 szkołach (tj. 46,1%) dostateczne. Na ocenę dostateczną wpłynęły: brak własnych boisk sportowych i brak urządzeń sportowych oraz sprzętu z certyfikatem jakości (w 5 szkołach) oraz brak sali gimnastycznej i boisk sportowych (w 1 szkole). W szkole tej wychowanie fizyczne realizowane było w wynajmowanej hali sportowej i na basenie. Ocenę posiadania przez przedszkola/szkoły certyfikowanych mebli edukacyjnych przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 17. Posiadanie przez przedszkola/szkoły certyfikowanych mebli edukacyjnych

Ocenę posiadania przez przedszkola /szkoły certyfikowanych urządzeń i sprzętu sportowego przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr18. Posiadanie przez przedszkola /szkoły certyfikowanych urządzeń i sprzętu sportowego

W dwóch szkołach podstawowych dokonano oceny procesu nauczania-uczenia się. Według kryteriów przyjętych przez Główny Inspektorat Sanitarny w jednej szkole liczba zdobytych punktów wynosiła 155, co pozwoliło zakwalifikować placówkę do grupy bardzo dobrze dbających o higienę procesu nauczania. Jest to jedna z nielicznych szkół na terenie powiatu przygotowana na przyjęcie do klas I dzieci 6-letnich. Druga z ocenianych szkół uży-

skała poniżej 100 punktów, co zakwalifikowało placówkę do grupy niedostatecznie dbających o higienę procesu nauczania i wymagało opracowania przez szkołę programu naprawczego.

Czynnik badany	Skontrolowanych		Przedszkola		Szkoły podstawowe		Gimnazja		Szkoły ponadpodstawowe	
			2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Tygodniowy rozkład zajęć	rozkładów	liczba	0	0	0	0	0	0	0	0
		% niezgodnych z normą	0	0	0	0	0	0	0	0
Meble	dzieci korzystających z umeblowania	liczba	193	62	76	134	0	32	0	0
		% siedzących nieprawidłowo	22,7	17,7	10,5	5,97	0	0	0	0

Tabela nr 8. Warunki higieny procesu nauczania w obiektach szkolnych

W stosunku do roku ubiegłego w każdej z ocenianych grup obiektów odnotowano poprawę. W przedszkolach było to spowodowane wyposażeniem placówek w nowe meble edukacyjne, natomiast w szkołach podstawowych i w gimnazjum uporządkowaniem, odpowiednim wykorzystaniem mebli istniejących oraz stałym monitoringiem zajmowanych przez uczniów miejsc prowadzonym przez nauczycieli. W stosunku do roku 2011 odsetek uczniów zajmujących prawidłowe stanowiska pracy wzrósł o ok. 5%.

Po przeprowadzonych kontrolach wydano w 2012r. 6 decyzji merytorycznych. Decyzje te miały na celu poprawę stanu technicznego budynków, a dotyczyły: przedszkoli (3 decyzje), szkół podstawowych (3 decyzje).

Wyszczególnienie			Liczba zakładów		%	
			2011	2012	2011	2012
Nieprawidłowy stan techniczno-sanitarny			1	1	1,0	1,5
Warunki do utrzymania higieny	Ponadnormatywna liczba uczniów przypadająca na	urządzenie ustępowe	1	1	1,0	1,5
		umywalkę	1	1	1,0	1,5
Brak warunków do prowadzenia żywienia			23	23	24,2	34,2

Tabela nr 9. Stan sanitarny zakładów nauczania i wychowania w 2011 i 2012r.

Na terenie powiatu brak było placówek posiadających ubikacje zewnętrzne.

Poprawie uległy warunki do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego w dużych zespołach szkół. Sukcesywnie budowane hale sportowe umożliwiały prowadzenie lekcji na trzech boiskach równocześnie. Rozwiązanie to zabezpieczało w 100% potrzeby poszczególnych szkół. W 2012r. stwierdzono, że w jednym z zespołów szkół brak sali gimnastycznej i boisk sportowych. Uczniowie tego zespołu szkół jak i dwóch innych szkół podstawowych uczestniczyli w odpłatnych zajęciach wychowania fizycznego na basenie kąpielowym.

Tylko jedną ze szkół można było określić mianem „szkoły w pełni dostosowanej do potrzeb uczniów niepełnosprawnych” z możliwością swobodnego przemieszczania się wewnątrz budynku i dostępu do budynku oraz przystosowania ubikacji. Był to Zespół Szkół w Szamocinie. Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja posiadały wejścia do budynku dostosowane dla uczniów niepełnosprawnych za pomocą podjazdów lub wejście było na parterze, bez barier architektonicznych. W pozostałych szkołach istniały ograniczenia wewnątrz budynku w postaci:

- braku możliwości przemieszczania się uczniów na wózkach między kondygnacjami
- braku przystosowanej ubikacji.

Tylko w 8 (tj. 47%) na 17 placówek nauczania funkcjonował gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w pozostałych placówkach dochodząca raz na dwa tygodnie pielęgniarka posiadała tylko wyznaczone miejsce do pracy, którym najczęściej był pokój nauczycielski. Opieki tej brak we wszystkich przedszkolach funkcjonujących na terenie powiatu chodzieskiego.

Współpraca z innymi instytucjami

W okresie wakacji szkolnych wspólnie z pracownikami Powiatowej Komendy Policji w Chodzieży przeprowadzono 2 kontrole placówek wypoczynku letniego. Do samorządów i organów prowadzących placówki nauczania wystosowane zostały pisma informujące o stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowościach z prośbą o zajęcie stanowiska i poinformowaniu o podjętych krokach.

Uczestniczono w spotkaniu z władzami samorządowymi podczas którego zostały ustalone warunki przekształcenia miejskich przedszkoli w placówki niepubliczne. W dwóch przypadkach zwrócono się pisemnie do organu prowadzącego z prośbą o wyjaśnienia w sprawach, w których trwało postępowanie administracyjne.

WNIOSKI

1. Należy kontynuować działania mające na celu dalszą poprawę warunków do utrzymania higieny w placówkach oświatowo-wychowawczych.
2. Boiska szkolne należy wyposażać w urządzenia i sprzęt sportowy posiadający certyfikaty jakości.
3. Kontynuować dostosowywanie placówek nauczania do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

X. Działalność Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego

W 2012r. do Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego wpłynęło ogółem ok. 236 pism, wniosków, informacji.

Uzgodniono i zaopiniowano w drodze decyzji, postanowień oraz opinii sanitarnych:

- dokumentacje projektowe, w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity z 2011r. Dz. U. Nr 212, poz. 1263 z późniejszymi zmianami) i zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity z 2010r. Dz. U. Nr 243, poz. 1623 z późniejszymi zmianami) biorąc pod uwagę rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75 z dnia 15 czerwca 2002 r., poz. 690 z późniejszymi zmianami)
- projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012r., poz. 647 z późniejszymi zmianami), ustawę z dnia 3 października

2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 z późniejszymi zmianami)

- strategiczne oceny oddziaływania na środowisko oraz oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w oparciu o ustawę z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227 z późniejszymi zmianami)
- obiekty budowlane w związku z zamiarem przystąpienia do ich użytkowania biorąc zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity z 2011r. Dz. U. Nr 212 poz. 1263 z późniejszymi zmianami), ustawą z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity z 2010r. Dz. U. Nr 243, poz. 1623 z późniejszymi zmianami), biorąc pod uwagę rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późniejszymi zmianami) i przepisy szczegółowe zależne od rodzaju obiektu
- obiekty przeznaczone na działalność leczniczą rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 31, poz. 158), ustawą z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112 poz. 654 z późniejszymi zmianami), rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739).

Ogółem wydano:

postanowień 17, w tym dotyczących:

- zaopiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz.1227 z późniejszymi zmianami) – 1
- uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami) - 15
- uzgodnienia warunków zabudowy zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity z 2011r. Dz. U. Nr 212 poz.1263 z późniejszymi zmianami)– 1;

decyzji - 55, w tym:

- decyzji płatniczych - 43
- decyzji dotyczących obiektów służby zdrowia - 12, w tym
 - zaopiniowania dostosowania pomieszczeń zakładów opieki zdrowotnej do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U. nr 31, poz. 158), zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112 poz. 654 z późniejszymi zmianami) – 5
 - zaopiniowania dostosowania pomieszczeń zakładów opieki zdrowotnej do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739), zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112 poz. 654 z późniejszymi zmianami) – 7;

opinii sanitarnych – 72

- opinii dotyczących dokumentacji projektowych - 4, w tym
 - zaopiniowanie projektu masarni (część socjalna) - 1
 - zaopiniowanie projektu zakładu przeznaczonego do prowadzenia działalności leczniczej - 1
 - zaopiniowanie projektu zakładu fryzjerskiego - 1
 - zaopiniowanie projektu zakładu kosmetycznego – 1
- opinii dotyczących spełnienia warunków zdrowotnych i sanitarnych, wydawanych na wniosek stron - 2, w tym:
 - zaopiniowania spełnienia wymagań sanitarnych i higienicznych przez pomieszczenia przeznaczone na oddział przedszkola - 1
 - opinia dotycząca spełnienia wymagań sanitarnych i higienicznych przez pomieszczenia przeznaczone na działalność prowadzoną przez Gminny Ośrodek rozwiązywania problemów alkoholowych - 1
- opinii dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania – 11
- opinii dotyczących potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko - 3
- opinii o braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko - 17

- opinii dotyczących uzgodnienia warunków budowy, wydanych na podstawie prognozy oddziaływania na środowisko - 1
- opinii dotyczących dopuszczenia obiektów do użytkowania - 34, w tym;
 - obiekty produkcyjne (drukarnia, fabryka mebli, wytwórnia styropianu, budynek warsztatowo-garażowy, przedsiębiorstwo transportowe) - 5
 - pomieszczenia usługowe (sklepy 6, restauracja 1, punkty obsługi klientów banków 2, kwiaciarnia 1, pomieszczenia biurowe 1, targowisko 1) – 12
 - stacja paliw - 1
 - boisko sportowe ORLIK - 1
 - świetlice wiejskie - 4
 - zespół pomieszczeń hotelowych - 1
 - urządzenia infrastruktury technicznej (sieć kanalizacji z przepompowniami - 1, stacja uzdatniania wody - 1, oczyszczalnia ścieków - 1) - 3
 - obiekty do prowadzenia działalności leczniczej - 1
 - laboratorium medyczne - 1
 - pomieszczenia usługowe – 5 (zakłady fryzjerskie - 2, gabinet kosmetyczny - 1, zakłady rehabilitacji i masażu - 2) ;

Wykonano 56 wizji lokalnych i kontroli w terenie, w tym m.in. 6 oględzin obiektów w trakcie budowy.

Wydano 34 pozytywne opinie po dokonaniu oględzin obiektów przed dopuszczeniem do użytkowania. Oględziny prowadzone były przez pracownika zapobiegawczego nadzoru przy współudziale pracownika nadzoru bieżącego, któremu odbierany obiekt miał podlegać po uzyskaniu zgody na jego użytkowanie – tj. z pracownikiem Higieny Komunalnej, Epidemiologii, Higieny Żywności, Higieny Dzieci i Młodzieży, Higieny Pracy. O zgodę na użytkowanie wnioskodawcy występowali również do innych organów: do Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Pracy, Inspekcji Ochrony Środowiska;

Czynności kontrolne przed dopuszczeniem tych obiektów do użytkowania przeprowadzane były w ustawowym terminie 14 dni od daty zawiadomienia. W trakcie oględzin obiektów przed rozpoczęciem ich użytkowania, zwracano uwagę na zgodność wykonania obiektów z uzgodnionym pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych i zatwierdzonym do realizacji projektem. Większość projektów była uzgodniona pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnienia były wykonywane przed rozpoczęciem realizacji obiektu, albo w trakcie realizacji w przypadku wprowadzenia zmian, które miały wpływ na stan sanitarny i higieniczny pomieszczeń. Do projektów, w trakcie realizacji inwestycji nie były wprowadzone zmiany, które pogorszyłyby warunki sanitarno-higieniczne na obiekcie. Obiekty charakteryzowały się dobrą funkcjonalnością, dbałością o zapewnienie wymaganych

warunków higienicznych i zdrowotnych. Obiekty wykonane zostały starannie, estetycznie i funkcjonalnie. Zastosowano materiały i wyroby budowlane posiadające wymagane dokumenty potwierdzające dopuszczenie ich do obrotu i do stosowania. W obiektach spełnione zostały wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie wykończenia materiałowego oraz wyposażenia, skuteczności wentylacji. Woda doprowadzona do obiektów pod względem bakteriologicznym spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. Nr 61, poz. 417 z późniejszymi zmianami).

Porównanie ilości załatwionych spraw z rokiem 2011r.

WYSZCZEGÓLNIENIE		2011r.	2012r.
Ogółem uzgodniono i zaopiniowano w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych		169	144
w drodze opinii sanitarnej	zaopiniowanie dokumentacji projektowych	7	4
	konieczność wykonania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i określenie jego zakres	7	20
	zakres wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko - miejscowe plany zagospodarowania	16	11
	dotyczących spełnienia warunków sanitarno-higienicznych przez placówki opiekuńczo-wychowawcze i podobne	0	2
	uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych	34	34
	uzgodnienie warunków realizacji inwestycji na podstawie prognozy oddziaływania inwestycji na środowisko	10	1
	uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania	2	1
w drodze postanowienia	zaopiniowanie miejscowego planu zagospodarowania	14	1
	uzgodnienie miejscowego planu zagospodarowania	7	15
	opinie o spełnieniu wymagań przez pomieszczenia i urządzenia zakładów opieki zdrowotnej	8	0
	zaopiniowanie programów dostosowania zakładów opieki zdrowotnej	1	0
	zaopiniowanie programów dostosowania zakładów opieki zdrowotnej	1	0
w drodze decyzji	opinie o spełnieniu wymagań przez pomieszczenia i urządzenia zakładów opieki zdrowotnej	14	12
	decyzje płatnicze	48	43

Tabela nr 10. Ilość załatwionych spraw w roku 2011 i 2012

WNIOSKI

1. Współpraca z komórkami bieżącego nadzoru sanitarnego PSSE była bardzo dobra; opinie postanowienia wydawane były po uzyskaniu wyjaśnień, uzupełnień i właściwej interpretacji zagadnień dotyczących sprawy przez pracowników poszczególnych komórek PSSE.
2. Bardzo dobrze przebiegała współpraca z administracją samorządową; konsultacje z pracownikami administracji ułatwiały podejmowanie decyzji w skomplikowanych sprawach.
3. Problemem w pracy Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego są niespójne i często zmieniające się przepisy prawne. W dalszym ciągu brak jest w ustawach zasad jednoznacznie określających sposób postępowania, kompetencje organów samorządowych oraz rodzaj dokumentów, które powinny być do sprawy załączone.

XI. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia

Przedsięwzięcia prozdrowotne w powiecie chodzieskim realizowano głównie na podstawie wytycznych Głównego Inspektoratu Sanitarnego i Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Poznaniu. W związku z tym realizowano głównie programy ogólnopolskie i wojewódzkie. Tak jak w latach ubiegłych, priorytetowym działaniem w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w 2012 roku była realizacja *Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu*.

W dalszej kolejności realizowano programy lokalne i akcje profilaktyczne, organizowane przez Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Chodzieży lub współorganizowane z innymi instytucjami z terenu powiatu, w oparciu o potrzeby środowiska lokalnego.

Programy ogólnopolskie

„Trzymaj Formę”

Program realizowany był w 3 szkołach podstawowych i w 4 gimnazjach. Jego celem była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.

Tak, jak w latach ubiegłych program realizowali w szkołach nauczyciele, zwłaszcza nauczyciele biologii i wychowania fizycznego oraz pielęgniarki środowiskowo-szkolne. W ramach programu, najczęściej i najchętniej młodzież uczestniczyła w zajęciach kulinarnych, na których przygotowywano zdrowe posiłki (np. kanapki, surówki i sałatki owocowo-warzywne), a następnie odbywała się wspólna degustacja tych potraw. Ww. działania wspierali rzeczowo i finansowo dyrektorzy szkół, rodzice, władze gminne lub osoby prywatne. Podczas realizacji programu współpracowano także z pracownikami

higieny żywności PSSE w Chodzieży. Partnerem programu jest Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności”.

Program „Trzymaj Formę” i inne tym podobne programy należy systematycznie realizować, gdyż w dalszym ciągu zdobyta przez młodzież wiedza na temat racjonalnego odżywiania i wpływu aktywności fizycznej na zdrowie, nie jest wyznacznikiem ich motywacji do wykazywania pozytywnych zachowań zdrowotnych w tym zakresie.

Zdjęcie nr 12. Dzień Zdrowia w Szkole Podstawowej Nr 1 w Chodzieży, organizowany od wielu lat przez społeczność szkolną był dobrą okazją do przyrządzenia zdrowego II śniadania- 16 maja 2012r.

Profilaktyka HIV/AIDS

W ramach realizacji projektu *Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra HIV*, w 2012 roku przeprowadzono 2 szkolenia z zakresu profilaktyki HIV/AIDS dla łącznej grupy 36 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Projekt polega na edukacji rówieśniczej na temat HIV/AIDS. Zdobytą za pośrednictwem szkolenia wiedzę, młodzież przekazywała swoim rówieśnikom w szkole, w domu, na prywatkach i innych spotkaniach. Liderzy Zdrowia zorganizowali również obchody Światowego Dnia AIDS. Projekt *Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra HIV* cieszy się od kilku lat dużym zainteresowaniem młodzieży.

*Zdjęcia nr 13 i 14. Wykład i zajęcia warsztatowe na szkoleniach
Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV*

W związku z Mistrzostwami UEFA EURO 2012, zrealizowano **Kampanię FAIR PLAY**, której adresatami byli kibice, a zwłaszcza osoby młode podejmujące ryzykowne zachowania seksualne – obywatele RP i innych krajów. Na polecenie GIS, na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono folder informacyjny propagujący profilaktykę zakażeń HIV pt. „Gram fair – używam prezerwatyw”.

Z inicjatywy WSSE w Poznaniu przeprowadzono **konkurs na fotografię „Młodość -Bezpieczeństwo - HIV”**. Adresatami konkursu byli uczniowie gimnazjum. Na etap powiatowy wpłynęły do PSSE 2 prace z 2 gimnazjów. Zwycięzcy konkursu otrzymali nagrody, dyplomy i upominki, które ufundował PPIS w Chodzieży. Nagrody rzeczowe ufundowali również sponsorzy – firmy prywatne.

Ponadto nagłośniono dwa inne konkursy propagujące profilaktykę HIV/AIDS: konkurs na zakładkę do książki, adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i członków klubów/grup plastycznych, zorganizowany przez krajowe Centrum ds. AIDS i konkurs na plakat pt. „**Getting to Zero – Dążymy do Zera**”, adresowany do członków klubów/grup plastycznych, zorganizowany przez Stowarzyszenie „Pozytywni w Tęczy”.

W ramach **Obchodów Światowego Dnia AIDS** – 1 grudnia, podobnie, jak w latach ubiegłych współpracowano głównie z Młodzieżowymi Liderami Zdrowia kontra HIV ze szkół ponadgimnazjalnych powiatu. Przeprowadzili oni w swoich szkołach takie działania edukacyjne jak: prelekcje, prezentacje multimedialne, punkty informacyjne, ekspozycje i dystrybucje materiałów edukacyjnych. W szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych odbyły się wykłady dotyczące profilaktyki HIV/AIDS, które przeprowadzili PPIS w Chodzieży oraz pracownik oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

Wszystkie wyżej wymienione działania w zakresie profilaktyki HIV/AIDS łączono, tak, jak każdego roku z dystrybucją materiałów edukacyjnych, m. in. plakatów, ulotek, zakładerek, komiksów, broszur i prezerwatyw. PSSE w Chodzieży otrzymuje te materiały z WSSE w Poznaniu i Krajowego Centrum ds. AIDS. Ilość tych materiałów jest w dalszym ciągu zbyt mała w stosunku do zapotrzebowania na nie, dlatego działania z zakresu HIV/AIDS są realizowane w ograniczonym zasięgu. W dalszym ciągu brakuje filmów edukacyjnych dotyczących aktualnej problematyki HIV/AIDS.

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu

W 2012 roku na całokształt programu złożyły się następujące działania:

- **Konkurs „Palić, nie palić - oto jest pytanie?”** organizowany od wielu lat z inicjatywy WSSE w Poznaniu. Jego adresatami byli uczniowie klas V szkół podstawowych. Zadaniem uczestników konkursu było wykonanie plakatu metodą kolażu, promującego i upowszechniającego wśród dzieci styl życia wolny od nałogu tytoniowego.

Na etap powiatowy wpłynęło 6 prac konkursowych z 6 szkół. Laureatom konkursu wręczono dyplomy i nagrody, ufundowane przez PPIS w Chodzieży. Pracę, która zajęła I miejsce przesłano do WSSE w Poznaniu na etap wojewódzki. Laureaci konkursu zostali zaproszeni przez WSSE na finał wojewódzki konkursu do MULTIKINA w Poznaniu.

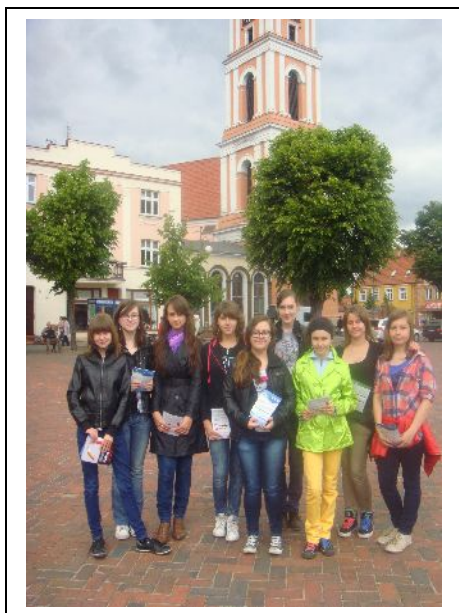
Zdjęcie nr 15. Zwycięzcy konkursu „Palić, nie palić – oto jest pytanie?” wraz z nauczycielami i organizatorami na wręczeniu nagród w PSSE w Chodzieży

- **Program „Czyste powietrze wokół nas”** zrealizowany w 10 przedszkolach powiatu. W tych przedszkolach nauczyciele przeprowadzali zajęcia dla dzieci z grup 0 i ich rodziców zgodnie ze scenariuszami zajęć, które otrzymali z PSSE. W związku z tym odbywały się pogadanki, prelekcje i zajęcia integracyjne z rodzicami, wykonywano ekspozycje i prace

plastyczne, organizowano wycieczki. Wszystkie te działania miały spowodować wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy są narażone na przebywanie w otoczeniu osób palących.

- **Programy:** „Nie pal przy mnie proszę” dla uczniów szkół podstawowych oraz „Znajdź właściwe rozwiązanie” dla uczniów gimnazjum i starszych klas szkół podstawowych, których celem było zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu. Realizatorami programu w szkołach byli pedagodzy, nauczyciele przedmiotowi, pielęgniarki środowiskowo-szkolne oraz inne osoby współpracujące ze szkołą, np. psycholodzy. Szkoły były wyposażone w broszury z gotowymi scenariuszami zajęć nt. profilaktyki tytoniowej oraz plakaty i ulotki. Zaleceniem organizatora programu było podjęcie współpracy z rodzicami na rzecz działań programowych.

- **Światowy Dzień bez Papierosa - 31 maja.** W tym dniu, we współpracy ze Społecznym Gimnazjum im. św. Barbary w Chodzieży przeprowadzono akcję profilaktyczną w centrum Chodzieży. W ramach tej akcji Młodzieżowi Liderzy Zdrowia ww. szkoły wręczyli zainteresowanym osobom (przechodniom, klientom i pracownikom sklepów, itp.) ulotki, naklejki i breloki o tematyce antytytoniowej.

Zdjęcia nr 16 i 17. Akcja profilaktyczna z okazji obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu przeprowadzona z udziałem Młodzieżowych Liderów Zdrowia – uczniów Społecznego Gimnazjum im. św. Barbary w Chodzieży, Rynek chodzieski, 31 maja 2012r.

Ponadto w miesiącu maju przekazano materiały edukacyjne: plakaty, broszury i ulotki do zakładów opieki zdrowotnej, zakładów pracy i instytucji oraz szkół wszystkich typów.

- **Projekt „Odświeżamy nasze miasta” (Tobacco Free Cities) (TOB3CIT)**., którego realizację rozpoczęto w Wielkopolsce w 2012r., wzorem projektu „Tobacco Free Cities”, zapoczątkowanego kilka lat wstecz przez burmistrza Nowego Jorku – Michaela Bloomberg. Projekt ten jest adresowany do osób dorosłych, a jego głównym celem jest ochrona zdrowia mieszkańców Polski przed szkodliwym działaniem dymu tytoniowego. Na rzecz realizacji projektu utworzono Lokalną Koalicję, w skład której weszli: burmistrz chodzieski, Straż Miejska w Chodzieży, Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży oraz Wielkopolski Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy im. W. Biegańskiego w Chodzieży. Takie lokalne koalicje powstały w każdym powiecie.

Z polecenia WPWIS Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży przeprowadził szkolenie dla przedstawicieli koalicji z powiatów: chodzieskiego, wągrowieckiego, pilskiego, czarnkowskiego i trzcianecko-złotowskiego, na którym przedstawiono zagadnienia dotyczące szkodliwości palenia tytoniu oraz ustawodawstwa z zakresu przestrzegania palenia tytoniu w miejscach publicznych.

Zdjęcia nr 18 i 19. Szkolenie dla Koalicji Lokalnej na rzecz realizacji Projektu „Odświeżamy nasze miasta” (Tobacco Free Cities) (TOB3CIT). z powiatów: chodzieskiego, wągrowieckiego, pilskiego, czarnkowskiego i trzcianecko-złotowskiego, Urząd Miejski w Chodzieży, 7 maja, 2012r.

Współpraca PPIS i pozostałych członków lokalnej koalicji polegała głównie na przeprowadzaniu monitoringu miejsc publicznych (m. in. dworców PKP, PKS, przystanków komunikacji miejskiej, placów zabaw, obiektów sportowych, terenów placówek szkolnych i zakładów opieki zdrowotnej), pod kątem przestrzegania zakazu palenia i związanych z tym

restrykcji. Te działania połączono z realizacją lokalnej kampanii informacyjno-edukacyjnej wśród lokalnej dorosłej społeczności *Walczymy z dymem tytoniowym w naszym otoczeniu*.

Przeprowadzono również 3 szkolenia dla pracowników i pracodawców w 3 zakładach pracy z terenu powiatu, na których przedstawiono skutki zdrowotne palenia tytoniu oraz przepisy prawne dotyczące przestrzegania palenia tytoniu w miejscach publicznych, w tym, w szczególności w zakładach pracy.

Realizatorzy i adresaci projektu „Odświeżamy nasze miasta” zostali wyposażeni w materiały informacyjne i edukacyjne, bardzo przydatne w realizacji ww. projektu. Były to poradniki dla funkcjonariuszy straży miejskiej i policji, poradniki dla pracodawców, breloki, ulotki, foldery oraz naklejki i tabliczki ZAKAZ PALENIA.

- **Projekt *Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń***, realizowany od wielu lat, w gimnazjach całej Wielkopolski. Głównym jego działaniem jest przeszkolenie w zakresie problematyki tytoniowej niewielkiej (ok. 20 osób), wybranej grupy uczniów gimnazjum. W tym roku przeszkolono uczniów z Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie. Wiedzę zdobytą na szkoleniu uczniowie ci przekazywali następnie swoim rówieśnikom. Corocznie PSSE w Chodzieży współpracuje z Młodzieżowymi Liderami Zdrowia kontra tytoń podczas obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu oraz akcji „Rzuć Palenie Razem z Nami”.

Zdjęcie nr 20. Szkolenie „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń”, przeprowadzone wśród uczniów Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie przez pracownika OZ i PZ PSSE w Chodzieży, 29 listopada 2012r.

- **Akcja „Rzuć Palenie Razem z Nami” - 15 listopada**, w ramach której zorganizowano ekspozycję i dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących profilaktyki tytoniowej w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. S. Michalskiego w Chodzieży. Przeprowadzono także dystrybucję materiałów edukacyjnych do szkół wszystkich typów, przedszkoli, zakładów opieki zdrowotnej, zakładów pracy i innych instytucji (łącznie 26 placówek).

Do pozostałych działań w zakresie profilaktyki tytoniowej, które zrealizowano w PSSE w 2012 roku należy zaliczyć badania ankietowe pt. *Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży*, (edycja jesienna), przeprowadzone wśród pacjentek – położnic szpitala powiatowego w Chodzieży oraz dystrybucję poradnika dla kobiet w ciąży pt. *Jak przestać palić?*.

Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia

W 2012 roku Światowy Dzień Zdrowia przebiegał pod hasłem *Starzenie się i zdrowie*. Na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono artykuł poświęcony temu zagadnieniu oraz zamieszczono regulamin konkursu pt. „*Starzenie się i zdrowie w obiektywie*”, zainicjowany przez WSSE w Poznaniu. Konkurs nagłośniono także w 1 gazecie lokalnej.

Kampania społeczna „KIBICUJ ZDROWIU”

Kampanię przeprowadzono na polecenie GIS, w związku z Mistrzostwami Piłki Nożnej UEFA EURO 2012, a jej celem było przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom zdrowotnym podczas mistrzostw. Głównymi adresatami kampanii byli kibice podejmujący ryzykowne zachowania zdrowotne – obywatele RP i innych krajów.

Na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono e-ulotki w 4 wersjach językowych pt. „KIBICUJ ZDROWIU”. Wersje elektroniczne tych ulotek oraz prezentacje multimedialne wysłano także e-mailem do: mediów i władz lokalnych, domów kultury, obiektów sportowych, zakładów pracy, szkół, instytucji publicznych oraz zakładów opieki zdrowotnej.

Z polecenia WPWIS rozpoczęto dystrybucję ulotek pt. „*5 zasad zdrowego i bezpiecznego kibicowania*” na terenie dworców PKP i PKS, stacji paliw, hoteli i obiektów sportowych. Decyzją GIS dystrybucja tych materiałów została wstrzymana, ze względu na stwierdzone w nich błędy merytoryczne. Materiały te przeznaczono do utylizacji.

Przeciwdziałanie stosowaniu tzw. dopalaczy

Działanie to było skierowane do młodzieży, rodziców i nauczycieli ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a jego celem było zapobieganie stosowaniu niebezpiecznych dopalaczy, poprzez zwiększenie wiedzy i świadomości młodych ludzi na temat skutków zdrowotnych zażywania tych środków.

Do wszystkich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych powiatu przesłano e-poradniki pt. „*Profilaktyka uzależnień w szkole*” i pt. „*Dopalacze – scenariusz spotkania z*

rodzicami”. Również do ww. placówek szkolnych rozdano ulotki pt. „*Biorąc nie jesteś sobą*” i ulotki pt. „*Uwaga rodzice*”.

Ze względu na brak środków finansowych nie udało się zrealizować szerzej działań dotyczących profilaktyki stosowania dopalaczy, tzn. zorganizować szkolenia dla nauczycieli rodziców i uczniów.

Edycja wiosenna badań ankietowych pt. „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży”

Celem badań było określenie ryzykownych zachowań zdrowotnych kobiet w ciąży. Na polecenie i zgodnie z wytycznymi GIS i WSSE w Poznaniu, w dniach 25-28 kwietnia 2012r. przeprowadzono badania wśród kobiet - położnic przebywających na oddziale położniczym Szpitala Powiatowego im. Prof. R. Drewsa w Chodzieży. Dane z ankiet wprowadzono do systemu informatycznego GIS.

Programy wojewódzkie

Program „Moje Dziecko Idzie do Szkoły”

Programem, który realizowany jest od wielu już lat, objęto dzieci z 14 zerówek oraz ich rodziców, a głównym jego celem była poprawa stanu zdrowia dzieci rozpoczynających naukę w szkole. Nauczyciele, przy użyciu bardzo różnorodnych form edukacji realizowali wśród dzieci i rodziców bloki tematyczne dotyczące m. in.: racjonalnego odżywiania; profilaktyki zatruc pokarmowych; higieny jamy ustnej i profilaktyki próchnicy zębów; przeciwdziałania wadom postawy; ochrony wzroku; wczesnej interwencji logopedycznej oraz bezpiecznej drogi do szkoły i domu. PSSE wyposażyło wszystkie dzieci, rodziców oraz nauczycieli w materiały edukacyjne dotyczące programu. Podczas realizacji programu przedszkola współpracowały m. in. z Komendą Powiatową Policji i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Chodzieży, Nadleśnictwem w Podaninie i Strażą Pożarną.

Zdjęcie nr 21. Dzieci z Przedszkola Gminnego w Szamocinie, podczas zajęć praktycznych propagujących spożywanie warzyw i owoców

Projekt „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy”

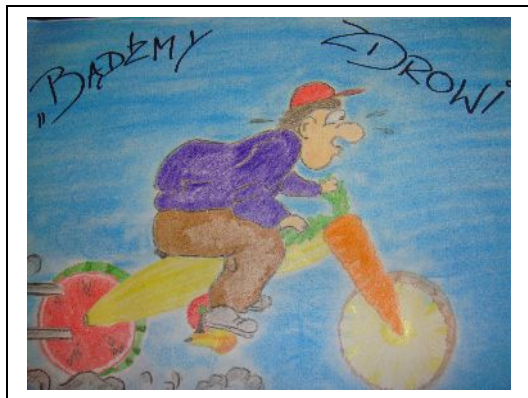
Projekt na lata 2009 – 2011 (przedłużony do 2015 roku) jest finansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, dzięki wsparciu udzielonemu przez Islandię, Norwegię i Lichtenstein. Projekt dofinansowuje także Ministerstwo Zdrowia. Działaniami objęto dzieci z zerówek wraz z rodzicami w 80% przedszkoli powiatu i uczniów w 60% gimnazjów wraz z rodzicami. Bezpośrednim celem projektu jest zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży narażonych na nadwagę, otyłość i choroby dietozależne na terenie województwa wielkopolskiego, a celem ogólnym jest poprawa stanu zdrowia populacji dzieci i młodzieży w Polsce. Projekt ten jest spójny z programem „Trzymaj Formę”.

Placówki realizujące projekt wyposażono w różnorodne materiały edukacyjne. Przeprowadzono szkolenie dla młodzieży gimnazjalnej na temat racjonalnego odżywiania i aktywności fizycznej. Przeprowadzono 2 festyny prozdrowotne dla łącznej grupy 100 dzieci w 2 przedszkolach.

Zdjęcia nr 22 i 23. Festyny prozdrowotne przeprowadzone w Przedszkolu Samorządowym im. Koziołka Matołka w Wyszynach (po lewej) i w Niepublicznym Przedszkolu Pod Dębusiem Olbrzymkiem w Chodzieży (po prawej). Listopad 2012r.

Przeprowadzono także konkurs plastyczny pt. *Bądźmy zdrowi* – etap powiatowy i wojewódzki. W etapie wojewódzkim uczennica Zespołu Szkół w Margoninie – Agnieszka Łapacz zajęła II miejsce

Zdjęcia nr 24 i 25.

Po lewej: praca plastyczna Agnieszki Łapacz z Zespołu Szkół w Margoninie, która zajęła I miejsce w etapie powiatowym i II miejsce w etapie wojewódzkim konkursu Bądźmy zdrowi.

Po prawej: wszyscy laureaci konkursu, ich opiekunowie ze szkół oraz pracownicy Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych: Wojewódzkiej i Powiatowej. PSSE w Chodzieży, 14 grudnia 2012r.

Programy lokalne i inne przedsięwzięcia

Mistrzostwa Pierwszej Pomocy PCK

Głównym organizatorem przedsięwzięcia był PCK - Zarząd Rejonowy w Chodzieży. PSSE w Chodzieży współorganizowała etap powiatowy. W mistrzostwach wzięło udział 30 uczniów z 3 szkół ponadgimnazjalnych.

Pracownik oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia PSSE w Chodzieży był członkiem jury. Mistrzostwa odbyły się w dniu 12 maja. PPIS w Chodzieży ufundował dla zwycięzców 2 nagrody książkowe.

XXI Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia

Inicjatorem tego działania jest PCK - Zarząd Rejonowy w Chodzieży. PSSE uczestniczyła we współorganizacji etapu powiatowego. Olimpiada odbyła się 17 grudnia. Wzięło w niej udział 12 uczniów z 3 szkół gimnazjalnych i 9 uczniów z 3 szkół ponadgimnazjalnych.

PPIS w Chodzieży oraz pracownik PSSE w Chodzieży byli członkami jury. PPIS w Chodzieży ufundował dla zwycięzców 2 nagrody książkowe, Uczestnicy Olimpiady otrzymali również komiksy „Kodeks Zdrowego Życia”.

*Zdjęcia nr 26 i 27. XXI Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia, Chodzież,
17 grudnia 2012r.*

Badania mammograficzne w mammobusie

W 2012 roku przeprowadzono badania 4-krotnie: 12 kwietnia, 4 września, 9 października i 4 grudnia. W zakresie rozpropagowania akcji współpracowano z władzami lokalnymi, Urzędami Miast i Gmin, zakładami opieki zdrowotnej, zakładami pracy, parafiami z terenu powiatu oraz mediami lokalnymi.

Badania mammograficzne wykonano łącznie u 278 kobiet, głównie w wieku 50-69 lat. Wśród przebadanej grupy kobiet wykryto 2 przypadki raka piersi. Z podsumowań wyników badań mamograficznych przeprowadzanych w powiecie i otrzymywanych każdego roku z Ośrodka OPEN, wynika, iż średnio w powiecie chodzieskim na 100 przebadanych kobiet wykrywany jest 1 przypadek raka piersi. Kobiety, u których wykryto zmiany chorobowe, mają zapewnioną dalszą diagnostykę przez Ośrodek OPEN i ewentualnie leczenie.

Partnerami przedsięwzięcia byli: Ośrodek Profilaktyki i Epidemiologii Nowotworów „OPEN” w Poznaniu, Społeczna Fundacja „Ludzie Dla Ludzi” w Poznaniu, Burmistrz Miasta Chodzieży oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Chodzieży.

Od kilku lat badania mammograficzne cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców powiatu, w związku z tym przedsięwzięcie będzie kontynuowane w 2013 roku.

Konferencja „Nie damy szansy rakowi”

Z inicjatywy Stowarzyszenia „Amazonki Chodzieskie”, zorganizowano i przeprowadzono konferencję poświęconą profilaktyce chorób nowotworowych, która była adresowana do osób dorosłych. Wzięło niej udział 27 osób.

Zdjęcie nr 28. Konferencja „Nie damy szansy rakowi”, Chodzież, 25 stycznia 2012r.

WNIOSKI

1. Największym powodzeniem cieszą się programy profilaktyczne realizowane w przedszkolach.
2. Programy profilaktyczne są akceptowane, przyjmowane i realizowane z większym zaangażowaniem przez realizatorów, zwłaszcza w szkołach i przedszkolach, jeśli wsparte są dostateczną ilością różnorodnych materiałów edukacyjnych. Niestety, ich ilość nie jest wystarczająca;
3. W dalszym ciągu brakuje materiałów edukacyjnych takich, jak filmy edukacyjne i literatura. Oferty w tym zakresie, przekazywane przez różne firmy czy dystrybutorów są zbyt kosztowne, natomiast filmy edukacyjne znajdujące się w zasobach PSSE są już bardzo zużyte (są to filmy na kasetach VHS, a ich treści są nieaktualne);
4. W związku z tym większe nakłady finansowe oraz większa ilość materiałów edukacyjnych znacznie ułatwiłyby realizację zadań z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia;
5. Pożądane są programy profilaktyczne kierowane do osób dorosłych np. w zakresie zapobiegania chorobom cywilizacyjnym.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu:

Zdjęcie nr	Tytuł	Autor
1.	<i>Stacja Uzdatniania Wody w Heliodorowie</i>	<i>Michał Jędraszczak</i>
2.	<i>Stacja Uzdatniania Wody w Heliodorowie</i>	<i>Michał Jędraszczak</i>
3.	<i>Sklep ogólnospożywczy „Chata Polska” w Budzynie</i>	<i>Juliusz Jędrzejczak</i>
4.	<i>Sklep ogólnospożywczy „Chata Polska” w Budzynie</i>	<i>Juliusz Jędrzejczak</i>
5.	<i>Pizzeria „Adwokacka” w Chodzieży</i>	<i>Dominika Kardach</i>
6.	<i>Pizzeria „Adwokacka” w Chodzieży</i>	<i>Dominika Kardach</i>
7.	<i>Pizzeria „Adwokacka” w Chodzieży</i>	<i>Dominika Kardach</i>
8.	<i>MARTRANS - cysterna do przewozu art. spożywczych</i>	<i>Firma MARTRANS</i>
9.	<i>MARTRANS - cysterna do przewozu art. spożywczych</i>	<i>Firma MARTRANS</i>
10.	<i>Podanfol S.A. w Podaninie</i>	<i>Podanfol S.A.</i>
11.	<i>EUROPOL-MEBLE POLSKA Sp. z o.o. Sp. komandytowa, Polipol Aleja, Podanin.</i>	<i>Europol-Meble</i>
12.	<i>Dzień Zdrowia w Szkole Podstawowej Nr 1 w Chodzieży</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
13.	<i>Wykład i zajęcia warsztatowe na szkoleniach Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
14.	<i>Wykład i zajęcia warsztatowe na szkoleniach Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
15.	<i>Zwycięzcy konkursu „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
16.	<i>Akcja profilaktyczna z okazji obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
17.	<i>Akcja profilaktyczna z okazji obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
18.	<i>Szkolenie dot. Projektu „Odświeżamy nasze miasta” (Tobacco Free Cities) (TOB3CIT)</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
19.	<i>Szkolenie dot. Projektu „Odświeżamy nasze miasta” (Tobacco Free Cities) (TOB3CIT)</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
20.	<i>Szkolenie „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń”</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
21.	<i>Przedszkole Gminne w Szamocinie - zajęcia praktyczne propagujące spożywanie warzyw i owoców</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
22.	<i>Przedszkole Samorządowe im. Koziołka Matołka w Wyszynach – festyn prozdrowotny</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
23.	<i>Niepubliczne Przedszkole Pod Dębusiem Olbrzymkiem w Chodzieży – festyn prozdrowotny</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
24.	<i>Konkurs Bądźmy zdrowi – praca zwycięska</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
25.	<i>Konkurs Bądźmy zdrowi – wręczanie nagród</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>

26.	<i>XXI Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
27.	<i>XXI Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>
28.	<i>Konferencja „Nie damy szansy rakowi”</i>	<i>Małgorzata Ferfet</i>

Opracowano w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży.